

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia IV. De termino alterationis secundum se sumpto seu de
qualitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

à vase vitreo, in quo continebatur diffundimus, postea guttulas quasdam reperimus vasi adhæsisse, quomodo fieri potest, ut materia adeo, crassa, atque viscosa tot commeeet amictus, quin multum illius expultricem virtutem subterfugiat, intusque remaneat.

Difficultas esse potest an præcisè quocumque alio capite secluso, homo, eo ipso quod nutriatur debeat mori. Negat Arriaga disp. 1. sect. 4. subsect. 4. quia putat posse hominem vno alimento recuperare damnum ab alio illatum, ita ut post longam nutritionem, & diuturnam pugnam inter alimentum, & viuens, nihil amiserit proprii temperamenti ex vi actionis, & reactionis. In confirmationem huius adducit fructum ligni vitæ habentis naturalem virtutem, ut in perpetuum vitam hominis sustentaret, ut testatur P. Molin. r. p. de opere sex dier. disp. 26. vbi oppositam sententiam improbabilem esse affirmat. Non nimis consequenter suam sententiam probat Arriaga virtute arboris vitæ, cum ipse dicat hominem vtentem semper eisdem cibis non posse non illis necari, ex quo inferitur hominem semper vtentem fructu arboris vitæ, & non alio cibo naturaliter esse moriturum: ergo tenetur fateri ipse Arriaga virtutem arboris vitæ non esse naturalem, siquidem homo, qui illo vesceretur, non indigeret aliis cibis corrigentibus damnum illatum à fructu arboris ut perpetuo viveret.

Melius affirmat Hurtad. cum communi sententia disp. 1. sect. 9. §. 139. nullà naturali substantiâ posse hominem alii, quin ab ipsa paulatim necetur, quia omne alimentum conuertendum est à viuentem in propriam substantiam, ex quo inferitur habere contrarias qualitates, quibus agitur viuens, & aliquid amittit proprii temperamenti, quia eo ipso quod viuens alimentum vincat, aliqualem victoriâ ab alio reportat alimentum, duo enim contraria mutuo pugnancia mutuo patiuntur. Ad illud quod adducit Arriaga de ligno vitæ respondet Hurt. talem virtutem non fuisse naturalem, & ita sensisse Bonau. Caiet. Bed. & D. August. lib. 3. de ciuit. Dei. c. 2. cuius verba apud Hurtad. inuenies. Illud verò quod docet Arriaga videlicet posse hominem vno alimentum separare damnum illatum ab alio falsum est, quia aliquando peruenit homo ad statum, in quo non possit damna ab alimento illata rescire, quia postquam homo peruenit ad statum, alimentum non potest illius augere vires, postea verò cum incipit ab statu declinare, non potest virtute alius alimenti vires deperditas recuperare, quia etiâ hoc secundum alimentum, æquè imò magis proficuum sit, quam primum fuerit notium, iam viuens virtute caret, vt possit uti virtute illius alimenti in proprium suum commodum, ut quod amiserat, resciat.

Ex his concludit hominem naturaliter mori necesse esse, tum propter partes heterogeneas, quibus constat, quarum vna agit in aliam, illiusque temperamentum dissoluit sine quo non potest subsistere vno inter materiam, & formam, tum propter indigentiam alimentis, à quo, & ab excrementis, quæ ex illo superfluum paulatim innatum homini, & cuiusque viuenti temperamentum absumitur. Necesse, quæ ab his causis procedunt naturales appellare consequimus, quatenus naturale significat id, quod vi naturalium causarum contingit, & in hoc sensu mors homini naturalis dicitur, non quatenus naturale violento opponitur, & dicit esse iuxta propensionem, & exigentiam naturæ, certum enim est nihil appetere propriam destructionem, & non esse sui, & quatenus mors est contra hanc exigentiam conseruationis, & propensionem in proprium esse viuents, mors omnis violenta dici potest: iam verò vltius inualuit necesse violenta appellari, quæ ab aliqua causa extrinseca non regulariter adueniente procedunt videlicet vulnere aliquo inflicto, fulminè de celo iacto.

CONTROVERSIA IV.

De termino alterationis secundum se sumpto, seu de qualitate.

ACTIO, per quam subiectum aliter se habet ac antea seu quod alterum instituitur, alteratio dicitur, quæ essentialiter mutationem includit. ad hoc enim ut subiectum aliter se habeat modo ac antea, requiritur necessariò antea

non habuisse aliquid, quod modo habet: ergo requiritur priuatio præcedens illius formæ, qua modo alteratur: ergo requiritur inductio formæ cuius priuatio præcessit in subiecto, in qua tota ratio mutationis essentialiter constituitur.

Mutatio qualibet lato modo alteratio dici posset, nihilominus propria alterationis ratio mutationem substantialem excludit ex mente Aristotelis asserentis mutationem substantialem constituere subiectum aliud, accidentalem verò alterum seu alteratum. Unde alteratio essentialiter dicitur mutationem accidentalem, hoc est terminatam ad accidens à substantia distinctum. Insuper placuit Philosophis nomen alterationis strictè sumere pro mutatione terminatâ ad qualitatem, & aliquando strictius pro mutatione traditâ non ad quamcumque qualitatem, sed tantum ad qualitatem habentem contrarium, & subiecti corruptionem. Disputationem instituiam de alteratione terminatâ ad qualitatem habentem contrarium, & illo carentem. Sunt enim multa disputanda utriusque communia, quorum illa quæ ad naturam termini spectant claudet hæc Controuersia.

PUNCTVM PRIMVM.

De intensione qualitatis.

Qualitatem intendi sensuum euentiâ compertum est: videmus enim calorem augeri, & lucem fieri maiorem. Insuper fide constat hominem iustum per bona opera recipere augmentum gratiæ, cui intensior visio beata correspondet, difficultas est quomodo qualitas intendatur, an per aduentum nouæ qualitatis, an per maiorem radicationem, an per maiorem expulsionem contrarij, an per additionem gradus ad gradum.

§. I.

Statuitur intensio qualitatis.

Duplex augmentum reperitur in qualitatibus: extensuum per diuersas partes subiecti, intensuum in eodem subiecto indiuisibiliter sumptis, & tertium aliud obiectuum in nonnullis qualitatibus, quæ extrinseca obiecta respiciunt, sicuti in speciebus impressis, & in habitibus, quæ ad plura, pauciorave obiecta extenduntur, quædam enim Angelorum species plura obiecta repræsentant, quæ in homine non nisi pluribus speciebus possunt repræsentari. Augmentum extensuum commune est quantitati, & formis materialibus substantialibus, quæ per plures partes subiecti extenduntur. Augmentum obiectuum propriè intensuum non est, quia etiam fiat in eadē parte subiecti, dum idem indiuisibile obiectum non respicit, non reddit qualitatem intensam, quia eademmet indiuisibilis qualitas absque vilo augmento plura obiecta valet respicere, sicut eademmet anima potens est producere plures actus. Quod si diuersæ qualitates diuersa obiecta respiciant, qualitates aliquam rationem intrinsecam diuersam habebunt, ratione cuius non possint eandem intensiōem constituere, de hac extensione obiectiua agendum est Controuersia 12. de anima, ubi in speciebus impressis disputabo, solum intensuum augmentum factum in eadem parte subiecti qualitatis nullum extrinsecum obiectum respicientis, sicuti est calor vel idemmet indiuisibile pertingentis, sicuti est visio Dei quæ circa idemmet indiuisibile obiectum magis, & magis crescit, ad hanc disputationem spectat.

Hoc intensuum augmentum, ita proprium est qualitatis, ut nulli alij entitati conueniat, quod facili in entitatibus aliorum prædicamentorum probabitur, si rationes formales aliarum inspiciamus. Quantitatis effectus est constituere partes subiecti non penetratas, quamlibet omnino extra locum alterius, quem non posse recipere magis, & minus per se patet, quia pars substantiæ, quæ omnino est extra locum alius partis, & nihil spaij habet commune cum illa, non potest esse magis extra illam: ergo quantitatis effectus substantiæ communicatus non potest aliquid augmentum recipere: ergo quantitas non potest

Nn 4 intendi

intendi, intensio enim ordinatur ad maiorem effectum subiecto tribuendum.

4 Eadem ratio intensiorem presentie denegat, implicat enim corpus existens in hoc spatio in eodem indivisibili magis existere, seu maiorem, vel minorem correspondentiam habere ad partes, quibus semel commensuratur. De duratione idem omnino fiet argumentum, si accidens sit entitati superadditum, id enim, quod per integrum annum durat, non potest in illo magis, & minus durare. Relationes predicamentales non esse accidentia superaddita probabo Controversia 9. Metaphys. punct. 4. quod si accidentia essent à reliquis distincta, nullam intensiorem recipere possent, quia duæ quantitates magis æquales inter se esse non possent, quia æqualitas in indivisibili consistit, neque eadem adæquatè permanentes magis inæquales possunt existere, inæqualitas enim unius quantitatis cum alia solum additione quantitatis crescere potest, quod si quantitatis cresceret relatio, illud augmentum intensiorem non esset, sed extensivum diversum subiectum semper respiciens.

5 Substantiam non esse intensibilem, neque magis aut minus recipere probat Complutensis quidam Thomista ex doctrina S. Thom. 1. 2. quæst. 52. art. 2. ubi docet formam ex qua sumitur species rei, quam actu non posse suscipere magis, & minus, cum verò forma substantialis speciem constituat, consequenter ad doctrinam præceptoris Angelici, magis, aut minus recipere non poterit. Ut clarius pateat mens S. Thomæ volo ego illius verba, quæ Thomista subtrahit in medium adducere: *Si igitur aliqua forma, vel quæcumque res secundum se ipsam, vel secundum aliquid sui fortitur rationem speciei, necesse est quod secundum se considerata habeat determinatam rationem quæ neque in plus excedere, neque in minus deficere possit, & huiusmodi sunt calor, & albedo, & alie huiusmodi quantitates, quæ non dicuntur in ordine ad aliud, & multo magis substantia, quæ est per se ens.* Hucusque D. Thom. Perpède quæto verba illa, huiusmodi est calor & albedo, & inspicere quæ lōgè sit à mente D. Thom. Thomistæ interpretatio: Assignat S. Thomas hanc determinationem, & incapacitatem suscipiendi magis, & minus calori, & albedini, quæ absque vlla controversia intensiorem recipiunt, & ex his intendit probare Thomista substantiam non esse intensibilem. Alier ego non iuratus Thomista, sed Angelico Doctore ex animo devotus, & ex corde deditus, cuius doctrinam vtpote fulgentissimæ Ecclesiæ Lampadem, cuius luce fidei nostræ mysteria mirificè clarescant, eorumque nebulosæ tenebræ fugantur totâ mente cômendo, toto animo complector, ac religione veneror: mentem Angelici Doctoris interpretor de intensiōne obiectiva, quæ neque calori neque albedini competit sed tantum illis qualitatibus, quæ obiecta extrinseca respiciunt, vel de affectione, quæ ex pluribus, paucioribusque qualitatibus componi potest, sicut sanitas, quæ consistit in temperamento qualitatum diversarum ipsas formaliter includente.

6 Tenet tota schola substantiam non suscipere magis nec minus, neque esse intensibilem, neque aliqua est ratio ex qua possit oppositum leuiter coniectari, quod mihi est fortissimum fundamentum ad hanc conclusionem amplectendam, recedere enim à communi sententia sine firmo aliquo fundamento nefas est, recedere autem à tota schola sine ratione aliqua adhuc mediocriter oppositum suadente, ultra amentiam; sit ergo maiorum auctoritate firmum substantiam non recipere magis nec minus, & hac veritate supposita illius rationem, non ad suasionem animi, sed ad illius doctrinam diligenter venemur.

7 Materiam primam non esse intensibilem demonstrare facile cuique erit notissima materiæ natura, quæ vtpote primum subiectum aliud non respicit, & consequenter intensiorem, quæ fieri nequit nisi in subiecto rei, quæ intenditur: ergo materia prima carens subiecto caret illo, quod necessario ad intensiorem requiritur. De anima rationali eadem est ratio, de formis, verò materialibus non adeo evidens est conclusio illa, tamen hac ratione suadeo. Intensio supponit id, quod intenditur iam constitutum in illa ratione, secundum quam fit intensio, quod sic probabo: Si gradus intensiōnis non supponit iam qualitatem physicè constitutam non erit intensio sed complementum formæ, vel aliquid essentialè illius: ergo ad hoc ut intenderetur forma equi deberet iam supponi constituta in ratione formæ equi: ergo ipsa absque illa additione constitueret equum adæquatum seu adæquatè equum: ergo quilibet alius conceptus, seu quælibet additio non esset substantialis, sed ac-

cidental: ergo nunquam potest addi substantia. Probopriorem consequentiam: quidquid supponit aliquid adæquatè constitutum est extra essentialè, & accidentale, in hoc enim ratio accidentis constituitur: ergo nunquam accidit substantiæ aliquid, quod accidens non sit: ergo nunquam potest addi aut intendi per aliquid, quod substantia non sit sicuti: calor non potest intendi nisi per calorem quia intensio est additio rei ad rem eiusdem naturæ. Idem argumentum efforma de vniōne substantiali.

Statutum est solam qualitatem intensiorem recipere, restat modo examinare an qualitas omnis intensiōnis sit capax. Forma, & figura qualitates non sunt neque à presentia distinguuntur, ac proinde disputandum modo non est an sint ex illis qualitatibus, quæ intensiorem recipiunt. Primas qualitates, species intentionales, habitus naturales si debeat ab speciebus distincti actus potentiarum vitalium, lucem, sonum, impulsus, & qualitates secundas, quæ à primis trahunt originem, intensiorem admittere tenet communis schola. De potentiis vitalibus materialibus, & spiritualibus nonnulla est inter auctores discretio, an recipiant magis, & minus. Affirmat Bañez 1. de generat. cap. 4. quæst. 1. potentias materiales: verbi gratia, auditivam, & visivam, & spirituales, intellectum videlicet, & voluntatem posse recipere magis, & minus, & intendi sicut intenduntur frigiditas, & calor. Caietan. 1. 2. quæst. 52. artic. 1. tantum hanc intensiorem potentiis materialibus dependentibus ab organis externis, & qualitatibus alteriutis concedit, quam negat potentiis spiritualibus.

1. Sententia, quæ docet potentias non distingui ab anima hac difficultate aboluitur, illam ego amplectar, verumtamen quid in alia sententia dicendum sit tradere non recuso. Affirmo potentias vitales, etiam si ab animo distinctæ admittantur, nullam intensiorem habere. Moueo propter communem sententiam scholasticorum, & quia nullum est caput ex quo possit inferri in potentiis talis intensio, neque vlla necessitas illam admittendi: hoc firmissimum est fundamentum huius sententiæ, ad negandas enim positas entitates dixi sæpe rationem negativam, & defectum rationis positivæ pro parte contraria optimum argumentum efficere. Addo etiam hæc potentie haberent compositionem intensiorem eandem semper esse tenturas, quin ab aliquo agente remissionem reciperent, quia nulla est forma contraria à qua possint expelli & causa adæquata illarum, videlicet anima semper est applicata ad potentias nativæ integritate producendas, & conservandas; ergo semper illas conservabit in vltima intensiōnis mensura. Dices remitti ex defectu dispositionum, quæ requiruntur ad illas. Contra: potentie dimanant ab anima per simplicem emanationem independentem à quibuscumque dispositionibus: ergo nullo indigent extrinseco principio, neque vlla dispositione ad sui productionem, sed tantum ab anima dimanant: ergo semper secundum totum suum esse integrale illarum, & secundum omnes gradus, quos anima potest producere ab illa suum esse recipient. De virtute magnetis ad attrahendum ferrum, & de aliis oculis qualitatibus si à substantia distinguuntur eodem modo philosophandum est, quia vbi nullum est fundamentum ad intensiorem admittendam nullo modo ponenda est.

Obicit Bañez: Potentia visiva modò est acutior, modò hebetior ad visionem producendam: ergo suscipit magis, & minus. Resp. potentiam visivam aliquando perfectiores & intensiores visiones elicere propter maiorem, minoremve organorum dispositionem, vel propter intensiorem, aut remissiorem speciem absque vlla intrinseca sui mutatione, sicut eadem anima intensiores, & perfectiores elicit operationes, propter principia intensiora, seu perfectiores dispositiones.

Obicit secundo: Aquila perfectior videt quàm homo, etiam si principia potentie hominis, & aquilæ sint æqualia, & organa æquè disposita: ergo aquila intensiorem potentiam visivam habet quàm homo. Sic arguit Complutensis Thomista, qui eodem modo posset arguere: forma hominis ceteris paribus perfectiores elicit operationes, quàm forma equi: ergo est illa intensior. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia perfectior effectus non ex maiori intensiōne, sed ex perfectiori potentia in aquila dimanat.

Obicit tertio: Actus, & habitus, & alie huiusmodi qualitates

qualitates recipiunt intensiorem: ergo & potentia. Respondendo negando consequentiam: Ratio disparitatis sumenda est ex peculiaribus rationibus, propter quas in actibus, & aliis qualitatibus intensio admittitur quarum nulla reperitur in potentiis, quæ etiam à reliquis qualitatibus differunt in modo procedendi ab anima per simplicem emanationem.

§. II.

Duplex sententia circa naturam intensiōis reicietur.

13 **N**on immorabor in refellendis auctoribus asserentibus qualitatem intendi per maiorem expulsiōem contrarij, paucis enim hunc dicendi modum omni probabilitate destitutum reiciam. Gratia habitualis quantumvis remissa expellit peccatum, ita nihil illius in subiecto remaneat: ergo non potest postea intendi per maiorem expulsiōem illius: ergo alius modus intensiōis debet assignari in qualitate. Maior, & minor absque errore in fide negari nequeunt: consequentia est per se nota. Argumentor secundò: lux, & aliæ qualitates carent contrarij, & tamen intenduntur: ergo non per expulsiōem contrarij: ergo alio modo. Luce meridiana clarescit argumentum, alia non indiget. Argumentor tertio: Quo magis intenditur calor, magis expellitur frigiditas: ergo diversa pars frigiditatis expellitur calore intenso ab illa, quæ fuit expulsa calore remisso: ergo frigiditas habet partes, quarum expulsiōe remittitur: ergo illarum productione, seu conservatiōe intenditur: ergo intensio frigiditatis fit per additionem partium: ergo idem dicendum est de calore, in quo eodem modo licet argumentari.

14 Si dicat per maiorem intensiōem caloris non expelli diversam partem frigiditatis, sed eandem iam expulsam magis, ac magis expelli, dices entitatem iam corruptam & non existentem fieri magis corruptam, & magis non existentem, & in non esse eiusdem rei indivisibilis magis, & minus assignabis, & vnum hominem esse magis, mortuum alio non viuentē defendes, quæ omnia non solum à Philosophia, sed à sensu communi abhorrent.

15 Argendum est cum Gotfred. Durand. Avicen. & aliis, quos refert P. Soar. disp. 45. Metaphysic. sect. i. n. 2. asserentibus formam non intendi per additionem eiusdem, sed per mutationem vnius in aliam, ita ut quando calor intenditur totus ille, qui remissus procedit corruptatur, & alius perfectior producat, qui propter maiorem sui perfectionem intensior dicitur, & intensius operatur.

16 Hæc sententia sui explicatione destruit fundamentum, quo nititur, omnes enim, qui negant intensiōem fieri per additionem gradus ad gradum, asserunt accidentia individuari à subiecto, ac proinde non posse reperiri in eodem numero subiecto habente vnam tantum individuatiōem accidentia numero diversa. Contra quos sic arguo: Accidentia individuantur à subiecto: ergo idem subiectum adhuc successivè non potest habere accidentia numero diversa. Probo consequentiam: subiectum habet eandem individuatiōem intrinsecam modo, ac habebat antea: ergo eandem tribuet accidenti modo ac antea: ergo non poterit accidentia diversa numero individuari. Si dicas idem subiectum eadem indivisibili individuatiōe permansens posse successivè diversas individuatiōes tribuere accidentibus, cur simul non poterit idem præstare, quia individuatiō, quæ eadem indivisibilis diversas communicat individuatiōes accidentibus ab illorum individuatiōibus necessariò distinguitur: ergo poterit illas simul tribuere, etiam si simplex, & vnica indivisibilis sit.

17 Secundò impugnatur efficacissimè prædicta sententia, quia si intensio fieret per aduentum qualitatis perfectioris destructa remissa, remissio fieret per productionem remissioris intensio corrupta, quod fieri non posse facile probatur. Cum aqua agenti frigido circumdata in pristinam frigiditatem restituitur, calor successivè remittitur, ut experientia ostendit: ergo tunc in primo instanti, quo incipit calor remitti totus corruptitur, & alius denuò imperfectior producit, sed sic est, quod nullum est agens, à quo possit produci hic imperfectus calor: ergo remissio prædicto modo fieri nequit. Minor sola indiget probatione: calor ille remissus non potest produci ab aqua, hæc enim non est productiva caloris: non ab agente circumstante potest enim hoc esse frigidum: ergo à nullo agenti potest produci.

Dices calorem remissum produci à partibus passivis, sed contra est: nam ille calor, vel producit à partibus quæ sunt intra spheram agentis, vel extra illam. Non à partibus, quæ sunt extra spheram agentis, quia cum agens non possit agere in illas propter distantiam, neque illæ quæ minorem actiuitatem habent actiuitate agentis, & consequenter minorem spheram, poterunt agere in partes passivas proximas agentis. Non à partibus quæ sunt intra spheram agentis, quia agens in eodem instanti agit in omnes partes passivas quas attenta resistentia contrarij habet intra spheram: ergo in eodem instanti corrumpit totam qualitatem in illis præexistentem: ergo ab hac nulla poterit actio in illo instanti dimanare: ergo nullum datur agens à quo possit remissus produci calor: ergo hic modus remissionis fictitius est, & chimericus.

19 Tertiò agitur contra hunc philosophandi modum: Agens in primo instanti, in quo applicatur est potens producere calorem perfectum, seu intesum, quem producit postquam alios minus perfectos produxit: ergo in illo primo instanti potuit illum producere, & subiectum intendere illo calore perfecto, sine vlla intensiōis successione, & sine aliorum calorum productione, & corruptione. Nec recurrere poteris ad resistentiam contrarij in hac sententia, in qua tota qualitas contraria corrumpitur cum producit quæ libet intensio: ergo contraria qualitate corrupta potuit absque vlla resistentia perfectissimus calor in virtute agentis contentus produci. Non memini capacitatem passivam, quia certum est hoc in quacumque duratione eandem capacitatem habere.

§. III.

Impugnatur sententia Thomistarum.

20 **V**na est Dominicanæ familiæ sententia, quæ docet intensiōem non fieri per additionem gradus ad gradum, sed per maiorem radicationem eiusdemmet indivisibilis qualitatis in eodem subiecto. Ita Caietan. Capreol. Henric. Soncinas, & Iauellus apud Suarez supra n. 3. Huius sententiæ explicandæ varios modos refert idem Suarez ibidem, singulos per censebo, quos breuiter reiciam.

Afferunt aliqui maiorem radicationem fieri per acquisitionem novæ existentie permanente eadem essentia. Hunc dicendi modum impugnat Soarius, quia per intensiōem non tantum perficitur existentia, sed essentia: ergo non tantum acquiritur nova existentia, sed etiam nova essentia. Probat antecedens ex Capreolo, contra quem ad hominem arguit. Hæc impugnatio ad hominem tantum efficax esse posset, & adhuc ex dictis Capreoli existimo non concludere, forsan enim pro Capreolo respondebit aliquis qualitatem perfici secundum essentiam, quia essentia nova aduenit existentia, quæ est illius perfectio, sicuti essentia perficitur per passionem, non verò quia secundum se augeatur, neque aliqua perfectio identificata cum essentia per novam intensiōem accrescat.

21 Alij impugnant eandem sententiam ex eo, quod qualitas intensior perfectior producat effectus, ex quibus perfectiorem virtutem inferunt in qualitate: deinde perfectiorem essentiam, quia hæc est virtus ad operandum, non verò existentia, si hæc ab illa distinguitur. Occurrunt solutioni, quæ posset dici agens intensius perfectiorem effectum producere propter perfectiorem existentiam, tanquam conditionem, sicut eadem virtus magis approximata maiorem producit effectum, quam sic impugnant: Humanitas Christi ex eo quod existat existentia Verbi (ut Thomistæ opinantur) non producit perfectiores actus illis, quos producant reliquæ humanitates, etiam si habeat existentiam infinitè perfectiorem: ergo ex perfectiori existentia non potest effectus perfectior procedere.

22 Neque conclusionis, neque solutionis placet impugnatio, facile enim poterunt Thomistæ persisterere asserentes qualitatem intensiorem perfectiorem effectum producere propter perfectiorem conditionem, non propter maiorem virtutem, & ad illud quod ad humanitatem Christi attinet, respondere substantiam Verbi non esse propriam naturæ humanæ, sed subsistere loco propriæ, ac proinde in ordine ad agendum propriæ vices agere, & esse conditionem ad illos effectus producendos, quos posset humanitas propria substantia terminata producere, non verò ad illos, ad quos in natura diuina conditio esse potest, quæ propter perfectio effectum mensuranda est, non ex perfectione

fectione substantiæ Verbi, sed ex perfectione illius substantiæ cuius loco subrogatur Verbi substantia. Quando verò natura propria substantiæ, & existentia subsistit, & existit, perfectio effectuum, qui possunt ab illa procedere, desumi potest ex perfectione propriæ substantiæ, & existentiæ.

24 Solida huius sententiæ impugnatio sumenda est ex idéitate essentia, & existentia, & ex implicatione diuersæ existentia sub eadem essentia. Secundò ex rationibus adductis contra asserentes intentionem fieri per productionem nouæ qualitatis, sicut enim illi assignare non possunt, à quo producatur qualitas remissior, cum aqua agentis frigiditas circumdata ad pristinam se restituit frigiditatem, ita neque isti poterunt causam inuenire, à qua producatur noua existentia corrupta antiqua in eodem casu. Si dicant non corrumpi tantquam existentiam, sed nouam illi accrescere partem, iam existentiam intensiù diuisibilem admittent, contra omnes rationes, quibus impugnant diuisibilitatem qualitatis intensæ. Tertiò, quia implicat produci nouam existentiam, sine noua productione qualitatis, quia adhuc in opinione Thomistarum distinguuntur essentiam ab existentia non alia ratione agens naturale producit qualitatem, nisi producendo illius existentiam, neque peculiarem mittit actionem terminatam ad essentiam distinctam ab illa, per quam feret existentiam.

25 Quartò à priori eandem sententiam impugno: posita entitate in rerum natura eo ipso quod existit existit omni perfectione qua potest: ergo implicat perfectius, vel imperfectius existere. Probo antecedens: existere est rem esse extra causas, & extra purum nihil, sed entitas, eo ipso quod existit, est omnino extra causas sine vlla (ut sic loquar) nihili admixtione: ergo non potest constitui magis extra causas, & extra purum nihil: ergo non potest perfectius existere, quod naturæ luminis notum est, esse enim, vel non esse, existere, & non existere opponuntur contradictoriè, & in diuisibili consistunt.

26 Alij hanc maiorem radicationem constituunt in eo, quod forma magis educatur ex potentia materiæ. Hæc sententia potest dupliciter intelligi, nomine enim educationis possunt significare actionem, qua accidens educitur ex potentia subiecti: vel vnionem intercedentem inter subiectum & accidens. Si nomine educationis actionem intelligant, non poterunt assignare, à quo procedat hæc actio, quæ constituit remissior calor existens in aqua agentis frigiditas circumdata, si illam à priori actione adæquatè distinguant, calor principium esse non potest actionis ad ipsum terminatæ, neque subiectum, vel corpus ambiens, quod frigidum esse suppono talem possunt edere actionem.

27 Nimis familiaris non est Thomistis distinctio inter actionemeductiuam, & vnionem, sed nomine educationis plerumque vnionem significant, & in hoc sensu hanc sententiam explicat Soar. num. 23. ex Caietan. & Capreol. contra quam sic explicatam multa doctè congerit: nonnulla adducam alijs efficaciora. Talis vnio perfectior vel adæquatè distinguitur ab vnione imperfectiori, vel inadæquatè: si adæquatè, redeo ad priora argumenta contra hanc sententiam diuerso modo explicatam adducta: à quo talis vnio producitur in remissione caloris existentis in aqua: accidens enim non potest suam vnionem adæquatam cum subiecto producere, quia ad hoc ut aliquid agat debet iam supponi existens cum vnione ad sui existentiam requisita. Tandem si hæc vnio est indiuisibilis cur in primo instanti applicationis agens non producit vnionem perfectissimam, quam potest, & calore intendit, contrarium enim non obest, quia quando producitur hæc vnio imperfecta, & aliquantulum intenditur qualitas, & remittitur contraria agens corrumpit totam vnionem contrariæ qualitatis: ergo poterit vnionem propriam perfectissimam producere, nulla enim potest assignari ratio, cur agens possit in progressu actionis producere perfectam vnionem, quam non posset in primo instanti producere. Si dicant vnionem non corrumpi adæquatè in remissione, neque in intentione produci, sed esse diuisibilem & produci, & corrumpi in remissione & intentione secundum aliquos gradus. Obiicio, quod nuper arguebam: possibile est vnio composita ex partibus versus intentionem: ergo possibile erit qualitas eodem modo composita, omnia enim argumenta

Thomistarum, æquè pugnant contra compositionem vnionis, & contra compositionem qualitatis.

Tandem contra hanc perfectiorem vnionem sine diuisibilem, siue indiuisibilem argumentor: in primis contra Thomistas asserentes vnionem non distingui à forma. Vnio qualitatis est identificata cum ipsa qualitate: ergo non potest produci perfectior vnio, quin perfectior qualitas producat. Argumentor secundò ratione desumpta ex Soar. num. 27. qualitas intensæ perfectiores producit effectus: ergo perfectiorem habet virtutem: ergo perfectiorem entitatem, quia qualitas per suammet entitatem, & non per inhaerentiam operatur. Si dicas vnionem esse conditionem ad operandum, & posse perfectiori conditione perfectiorem effectum produci ab eadem virtute, doctè occurrit Soar. Vnio tantum requiritur ad actionem ut qualitas existat: posita enim eadem existentia qualitatis impertines est hæc, vel illa vnio ad subiectum, cum hoc sæpe nihil influat, ut patet cum subiectum caloris est aqua, sed eadem virtus eodem modo existeret cum hac vnione, vel cum illa: ergo eodem modo operaretur posita quacumque vnione, vel omni vnione ablata dummodo calor ipse per creationem conferretur.

Afferunt alij apud quemdam Thomistam intentionem fieri per productionem modi realis superadditi aduenientis qualitati iam productæ, quo posito ipsa magis radicatur in subiecto, quod constituit intensus quale, v. g. calidum. Singularem sententiam non singulari ratione, sed communi efficacissimè impugno. Posito illo modo forma qualitatis, & illius informatio sunt eadem ac antea: ergo eundem effectum formalem tribuunt subiecto: ergo non illud constituunt magis quale, v. g. magis calidum cum illo modo, quam sine illo. Confirmatur: Calor non informat subiectum per modicum superadditum, sed per se ipsum tanquam per formam, & per vnionem tanquam causalitatem: ergo ratione modi superadditi distincti ab vnione non potest subiectum magis informare, seu magis calidum constituere.

Si dicas modum illum formaliter constituere intentionem, sic arguo. Modus vel est formaliter calor vel non. Si est calor, iam in intentione calor calori additur: si non est calor ut manifestè teneris confiteri, quia calor non est modus caloris, non potest subiectum calidum, neque magis calidum constituere, quia calidum, & magis calidum calore constituitur.

Nouus alius Thomista docet intentionem non fieri per additionem formæ, neque modi præsentis formæ nouam virtutem informandi, seu nouam rationem formalem informandi, sed per nouam explicationem eiusdem formæ in subiecto tollendo confusionem, & potentialitatem ipsius, & reducendo illam ad maiorem vnitatem, & subiectum magis subiiciendo ad talem formam, illius dedi verba, cuius sensum difficile darem, sciant enim mille difficultatibus, quas neque ipse explicat, nec alius soluet. Nonnullas attingo. In primis quid est maior illa explicatio formæ in subiecto, non in subiecto, sed in sententia illam ego desidero. Quid tollere confusionem, & potentialitatem eiusdem potentialitatis subiecti ad formam recipiendam à subiecto non distinguitur: ergo si manet idem subiectum manet eadem potentialitas. Dices: potentialitatem distingui à subiecto, quia supra potentiam dicit negationem actus, ac proinde per actum tollitur potentialitas. Esto. Si per actum tollitur potentialitas, ut magis potentialitas tollatur, maior actus necessarius erit: dicat ergo hic auctor, in quo hic maior actus consistat. Confusionem tolli à subiecto ægrius intelligitur, nunquam enim in subiectis, sed in his dicendi modis reperitur confusio. Subiectum reduci ad maiorem vnitatem cum forma, vel est magis identificari, vel magis vniri cum illa: non magis identificari, in his enim quæ distinguuntur nulla reperitur identitas: non magis vniri, quia iuxta sententiam Thomistæ quem impugno in intentione non reperitur noua vnio, neque noua informatio accidentis ad subiectum: ergo hæc maior vnitas imperceptibilis est. Vltimò dicit in intentione subiectum magis subiici formæ, quam subiectionem non facile inuenies, quia subiectum eatenus formæ subiicitur, quatenus hæc ex illius potentia educitur, & in illam influat per modum causæ materialis, vel illi vnitur, tanquam actui perfecti: ergo sine maiori educatione, seu receptione, vel causalitate causæ materialis, vel sine noua vnione, maior hæc subiecto imperceptibilis est. Non alia

alia neque hæc latius contra hanc sententiam adduco, superflua enim esset prolixior impugnatio sententiæ, cuius desideratur explicatio.

§. IV.

Vera sententia.

32 **V**erissima, & amplectenda sententia docet intensiorem fieri per additionem gradus ad gradum, & remissionem per diminutionem eorundem. Ita Soar supra num. 29. Vazquez 1. part. quæst. 72. cap. 4. Tolet. 1. de generat. cap. 3. Hurtad. disput. 5. capit. 4. Arriaga disp. 3. sect. 1. subsect. 3. & ex antiquis Bonavent. Scot. Albert. Ricard. Ocham. Niph. & Marlapud Soar supra. Potissimum fundamentum huius sententiæ sumendum est ex impugnatione aliarum supposita experientia intensionis, & fide sancta, qua credimus iustum per bona opera fieri magis sanctum, & intensiorem habere gratiam, quæ intensio in nullis qualitatibus defendi potest sine hac additione graduum, ut patet ex argumentis contra alias sententias adductis. Consonat etiam rationi a priori hæc graduum additio, quia sicut subiectum constituitur album per albedinem, ita magis album per magis albedinis constituitur, magis autem albedinis est portio albedinis addita superfluit: vires resumit huius conclusionis probatio ab aliarum impugnatione, & ex solutione argumentorum, quæ contra illam Thomistæ adducunt, pleraque illorum breuiter adduco, & breuiter soluo.

33 **O**biicies primò: Forma accidentalis est purus actus: ergo nihil habet potentie: ergo nihil compositionis. Patet prior consequutio, quia purus actus excludit omnem potentiam. Posterior probatur: si aliquid haberet compositionem in se includeret extrema componentia tanquam actum, & potentiam: ergo si nihil habet potentie nihil habet compositionis. Respondeo accidens esse purum actum respectu concreti, quod constituit albedinem: verbi gratia, respectu albi, quod constituit, tanquam forma omnino distincta à subiecto, quod potentia dicitur, & nihil subiecti, seu potentie in suo conceptu dicere, in quo sensu dicitur purus actus, non quia ex se compositionem aliquam non habeat, non ex actu & potentia, ut Thomistæ nobis obiciunt, sed ex partibus diuisibilibus actus, ex quibus vnus adæquatus actus vna videlicet adæquata albedo constituitur.

34 **O**biicies secundò: essentia qualitatis consistit in indiuisibili: ergo non potest qualitas additione graduum constitui. Hoc argumentum insigni laborat æquiuocatione. Aliud est essentiam consistere in indiuisibili: aliud esse simplicem & non compositam, partibusque carentem. Primum conuenit omni essentia, non verò secundum, essentia enim hominis metaphysicè sumpta consistit in indiuisibili, hoc est in hoc complexo *animal rationale*, à quo si aliquid demas non dicit totam essentiam hominis. Si verò quidquam quantumuis indiuisibile adicias, illud erit extra essentiam, nihilominus complexum partibus constat, componitur enim ex animali, & ex rationali, quæ metaphysicè hominem constituunt, & idem homo physicè sumptus essentialiter componitur ex materia, & forma tanquam partibus inter se distinctis.

35 **H**æc dixi ad explicandam doctrinam quam argumentum inuoluit, non quia necessaria sint ad illud soluendum. Concedo enim essentias metaphysicè loquendo consistere in indiuisibili, & ita metaphysicè essentiam albedinis non dicere additionem gradus ad gradum, cognitio enim quæ prædicata essentialia albedinis tanguntur, abstrahit à multitudine graduum: essentia verò physica non consistit in indiuisibili partium distinctarum habentium eandem naturam & compositionem metaphysicam, quia quantitati physicae suprà pars alia quantitatis additur, & albedini pars albedinis versùs extensionem, ut fatetur maiorem radicationem assignantes in intensione, & eodem prorsus modo versùs intensionem addi potest. Potest tamen dici essentiam hominis adhuc physicè sumptam consistere in indiuisibili, quia posita hæc essentia physica equi constituta hac materia, & forma, quicquid additur specie distinctum à materia & forma, erit extra illius essentiam, & ut sit physicè essentia equi necessariò exigit materiam, & formam, ita ut si altera auferatur, quantumuis alia permaneat essentia physica equi non perma-

nebit. Vltimò potest dici essentiam physicam cuiusvis rei consistere in indiuisibili, quia si ab illa quidquam auferatur, non erit physicè eadem essentia adæquatè, quæ antea erat, sed tantum inadæquatè, v. g. si à ligno vlnari palmum demas non erit idem lignum adæquatè, ac erat antea, neque eadem physica ligni essentia, quia essentia ligni non distinguitur ab ipso ligno, ac proinde eodem modo quo lignum est diuersum, essentia illius erit diuersa. Sic contingit in intensione caloris, v. g. vt octo, à qua si gradum demas non erit adæquatè eadem intensio, neque eadem physica intensionis essentia.

36 **O**biic. tertio: In eodem subiecto non possunt reperiri gradus caloris numero diuersi: ergo non potest intensio ex gradibus numero diuersis constitui. Do arguenti non posse in eodem subiecto reperiri duo accidentia adæquata numero diuersa, quod negare possum, quia duæ cognitiones, & duæ species impressæ, obiectorum numero diuersorum, quæ numero tantum differunt, in eodem subiecto reperiuntur, nego tamen duo accidentia inadæquata non posse in eodem subiecto reperiri, & intensionem componere.

37 **I**nstabis: Distinctio accidentium adhuc adæquatorum debet sumi à subiecto: ergo in eodem subiecto non distincto saltem inadæquatè non possunt esse accidentia adæquatè distincta. Respondeo distinctionem accidentium inferri ex distinctione subiecti, & in hoc sensu posse dici sumi à subiectis, non tamen induci ex identitate subiecti identitatem accidentium, quia hæc intrinsecè per se ipsa distinguuntur inter se, & non per subiecta.

38 **O**biic. quartò: Gradus ex quibus intensio componitur, neque possunt esse eiusdem omnino rationis, neque diuersi: ergo non possunt dari. Plura sunt argumenta ad vtramque partem antecedentis stabilendam, quæ puncto sequenti latè expendam vbi horum argumentorum materiam explicabo, & præsentem obiectionem dissoluam.

39 **O**biicies quintò. Intensio sicuti quælibet alia entitas creata constituenda est maiori rerum simplicitate, minorique nouarum entitatum multiplicatione, qua fieri potest. Sed potest eadem forma, idem calor: verbi gratia, sine nouæ partis additione constituere subiectum magis calidum: ergo non est admittenda partium additio. Maiorem admittunt omnes: minorem probat Complutensis Thomista exemplo animæ, quæ eadem indiuisibilis subiectis diuersis diuersos tribuit formales effectus: oculo enim dat potentiam videndi, & manui tantum tangendi. Similiter quantitas eadem indiuisibilis magis explicat subiectum rarefactum, quam condensatum, & species impressa in aëre non reddit subiectum informatum intentionaliter, & representatiuè, sed tantum entitatiuè, oculum autem non solum entitatiuè, sed etiam intentionaliter informat, & gratia habitualis in puro homine constituit filium adoptiuum, quem in Christo propter incapacitatem subiecti facere non potest. Ex quibus omnibus infert eandem formam posse secundum se totam esse vnitam subiecto, & non totaliter, ita ut omnes suos effectus illi explicet, quos explicare potest, ac proinde posse reperiri calorem in subiecto pauciores effectus explicatè subiecto, & illud remissè calidum constituentem, quod postea per maiorem explicationem sui idem calor intensius calidum constituat.

40 **N**ullum ex his exemplis meum admouet animum ad hanc formæ explicationem nunquam explicatam admittendam, omnia enim abs re adducuntur: singula breuiter percurro. Anima rationalis eundem formalem effectum tribuit manui, ac oculo, huius enim formalis effectus est constitutum ex corpore, & anima, quod eiusdem omnino rationis est in manu, & oculo, posse autem in hoc visionem elicere non spectat ad diuersum modum informandi, sed ad diuersas dispositiones, quibus eadem anima diuersas actiue operationes elicit, & cum in oculo dispositiones habeat ad videndum, visionem in illo efficit, & tantum sensationem tactus in manu, quia ad hanc dispositiones habet. Quod supponit in exemplo quantitatis videlicet, eandem indiuisibilem cōstituere subiectum modò rarum, modò densum, falsum est, rarefactio enim dicit saltem nouam extensionem, & præsentiam, & in multorum opinione nouam aliam qualitatem, & ut alij volunt, noua corpora intromissa in corpore rarefacto. Exemplum aëris entitatiuè tantum informati specie impressa, quæ intentionaliter potentiam informat aëre leuius est, quia specie impressa

Impressa entitati tantum informari aërem, & intentionaliter potentiam, tantum est, aërem non posse uti specie impressa, qua utitur potentia ad visionem eliciendam, quod ex natura subiectorum, & non ex diuerso modo informationis speciei impressae prouenit. Ad exemplum gratiae habitualis ipse respondit, cum dixit non constituere Christum adoptiuum propter incapacitatem subiecti: ergo non probat formam posse aliquem effectum in ipsa contentum subiecto capaci non explicare; sed subiectum recipiens calorem remissum est capax intensioris: ergo hoc effectum non probatur posse calorem intensiorem in ipso contentum in illo non explicare. Secundo Respondeo, filiationem adoptiuam duo dicere, gratiam habitualement, & negationem filiationis naturalis, cum verò Christus sit filius Dei naturalis, gratia habitualis in illo existens non potest cum filiatione naturali, seu sine illius negatione filium adoptiuum constituere. Contra hanc sententiam adducitur D. Thom. multis in locis, cuius mentem rectè explicat Hurtad.

- 41 Inquiri potest quomodo hi gradus inter se vniantur cum subiecto. Respondeo, omnes vniri immediatè subiecto, quia omnes illud informant, & vnione superaddita, ut probauit de omnibus formis Controuers. 4. Physic. Punct. 1. & hanc vnionem esse diuisibilem, diuersam diuersis gradibus correspondentem, octauus enim gradus non potest vniri subiecto vnione præcedenti existentiam ipsius quia prius fuit vnitus: vnio graduum inter se necessariò danda est in opinione constituyente continuum ex partibus infinitis semper diuisibilibus, quia si gradus nullam in se haberent vnionem essent vltimò diuisi, & omnino indiuisibiles. In opinione, quæ continuum componit ex puris indiuisibilibus nulla est ratio, quæ urgeat ad vnionem graduum inter se adstruendam, posset enim ex eo præcisè dici vnā qualitatem, vnāque intensiorem componi ex illis, quia idem subiectum componunt, nihilominus propter communem sententiam, à qua sine speciali ratione discedere non licet, dicendum est, hos gradus inter se esse vnitos intensiue, quod à paritate rationis extensiue probari potest.

PUNCTUM II.

An gradus omnes eiusdem speciei sint homogenei an heterogenei.

§. I.

Viraque sententia proposita nonnulla argumenta expenduntur ad probandam subordinationem graduum.

- 1 Circa doctrinam traditam puncto præcedenti de additione graduum in hunc modum Thomistæ obiectiones solent: gradus constituentes eandem intensiorem vel sunt homogenei vel heterogenei: homogenei esse non possunt propter rationes, quas postea dabō: si heterogenei sint, nequeunt vniri: ergo nullo modo gradus distincti eandem intensiorem possunt constituere. Hæc obiectione petit exactam notitiam naturæ graduum intensiorem constituentium, quam in hoc puncto aperiam, & illa cognita facile prædictam obiectionem soluam. Gradus eiusdem speciei esse omnino similes defendit Vasquez 1.2. disp. 82. c. 6. P. Rubius 1. de generat. cap. 4. tract. 3. q. 5. num. 57. Arriag. disp. 3. sect. 3. subsect. 1. & alij apud istos.
- 2 P. Soar disp. 46. sect. 1. num. 30. & Hurtadus disputat 5. sect. 2. n. 99. affirmant gradus qualitatis intensiorem componentes esse inter se dissimiles, & subordinatos, ita ut secundus necessariò supponat primum, & tertius secundum, & inferiores omnes ad superiores supponuntur, ita ut primus non possit esse secundus, neque secundus primus. Hanc opinionem ait Hurt tradit expresse à Durand. in 1. dist. 17. q. 7. quod negarem si utile iudicarem Durandi mentem in hac re examinare, illam sequebatur recentiores plures defendunt. Tertia sententia est recentiorum asserentium qualitates habentes contrarium habere gradus dissimiles subordinatos, secus contrario carentes.
- 3 Probat Soar gradus non esse similes, quia si tales essent sequeretur duos gradus extensos in diuersis partibus sub-

iecti in eodem subiecto constitutos intensiorem componere, quod putat absurdum, quia sequeretur augmentum intensiorem non esse perfectius extensiuum, & intensiorem non esse extensione perfectiorem. Sed hæc omnia libenter Soario concedo, in quibus nullum inconueniens reperio, calor enim intensus ut octo nullam habet perfectionem entitatiuam, quam non habebant octo gradus caloris existentes in diuersis partibus subiecti, sed tantum gradus intensus excedunt in maiori explicatione, & forsan maiori vnione inter se, ex quibus prouenit maior efficacia in operando, quia virtus vnita fortior est se ipsa dispersa.

Rationem Soarij fulcire contendit Hurt. probatque perfectionem intensiorem maiorem esse extensiuam, quia hæc est valde materialis, & per accidens, & tribuitur huic complexo *Deus, & creatura*, comparatione solius Dei quia extensiue perfectius est hoc complexum *Deus, & creatura*, solo Deo, intensiue autem nihil potest esse Deo perfectius. Respondeo perfectionem intensiorem, quam Deo tribuimus longè perfectiorem esse alia quacumque perfectione extensiua, quia in Deo perfectionis intensio non fit per additionem gradus ad gradum, neque propriè in Deo intensio perfectionis reperitur, sed vna simplicissima, & summa perfectio, cuius infinitam excellentiam nomine intensiōis significamus, in qualitate vero tam intensio quam extensio fit per additionem gradus ad gradum, & ita possumus gradus extensionis cum intensiōis comparare gradibus, & omnes æquè perfectos esse defendere.

Secundò arguit Soar ex æqualitate graduum sequi qualitatem posse in infinitum augeri, quod sic probat. Si omnes sunt eiusdem rationis non est maior ratio, cur quintus vnietur quarto, quam sextus quinto, & sic in infinitum, ergo in infinitum poterunt vniri, & augeri. Præuidit Soar, posse qualitates limitari ex incapacitate subiecti, quod virtutem habeat ad substandum qualitati infinitæ, sed tantum finitæ, sibi quæ solutionem assumptam reliquit, & in isto: extensio graduum fit gradibus eiusdem rationis: ergo potest in infinitum vsque perducere. Negabit Soar, quia repugnat infinita extensio, similiter negabo ego infinitam intensiorem, quia repugnat ex conceptu infiniti. Concedet Soar, infinitam extensionem: Concedat ego intensiorem infinitam, non enim maius est inconueniens infinitum intensiōis quam extensionis concedere, de hoc tamen redibit sermo, punct. 3. ubi de terminis intensiōis, & remissionis qualitatis, & de vi illationis facit à Soar.

Tertiò arguit Soar. Gradus extensionis, & intensiōis sunt eiusdem perfectionis: ergo agens potens producere octo gradus extensos in diuersis subiectis, poterit eosdem in eodè subiecto producere ergo calidum ut quatuor producat calorem ut tria in diuersis subiectis, poterit omnes illos gradus producere in eodem subiecto: ergo poterit producere maiorem intensiorem, quam habet. Viget calidum ut quatuor producat vnicum gradum caloris in subiecto nudo qualitate: ergo poterit eundem producere in subiecto calido ut quatuor, ergo agere in simile.

Multis est familiaris solutio desumpta ex fine agentis intendētis assimilari sibi passum, quo cessante, cessat actio, idèque numquam potest agens agere in simile, non ex defectu virtutis, sed ex defectu finis intenti ab agente. Porro multum rationis tribuitur agentibus, quæ ita finem respicientia constituuntur, sed non in his immoror, hæc enim ratio multis poterit arridere, nullum tamen ad angustias formæ syllogisticæ adducere. Alio modo cōtra prædictam solutionem insurgo. Ignis producat calorem in subiecto extraneo, ut verior fert sententia, quam defendendam suscepimus, est agens æquiuocum: ergo illius finis immediatus non est assimilari passum in qualitate producta cum natura ipsius: ergo totum calorem, quem producit in sphaera diuisibili poterit producere in prima parte sphaeræ.

Dices forsan ignem intendere assimilari passum in qualitate producta cum qualitate, quam in se habet, & ob hæc rationem non producere in prima parte sphaeræ maiorem calorem, quam habet in se: quod si quis obieciat cur non producat in se calorem, quem producit in tota sphaera, respondebis, in se tantum producere calorem sibi proportionatum, cum vero calor in illo receptus sit proportionatus, & exigentiam propriæ formæ adæquatè expleat, non alium gradum ulterius producat. Hæc solutio gratis supponit ignem intendere assimilari passum qualitate producta qualitati receptæ in ipso igne, hoc tamen admissio sic arguo.

Ignis

Ignis habens octo gradus caloris intendit assimilari passum propinquum calore in illo producto calori in igne recepto, ergo illud adequatè assimilabitur. Probo consequentiam: potest producere octo gradus caloris in diuersis subiectis; ergo in eodem, quia ratione virtutis actiue, & perfectionis effectus, calori, qui potest produci in diuersis subiectis, potest in eodem, finis autem obesse non potest, potius enim est iuxta finem agentis passum omnino sibi assimilari.

9 Clarius eandem solutionem ex fine agentium desumptam impugno: Exigua lux producit gradus caloris in sphaera diuisibili; ergo poterit omnes illos producere in prima parte sphaera, illius enim finis nullo modo est assimilari sibi passum; ergo exigua lux poterit calorem valde intensum producere. Responderet aliquis subiectum luce persusum simul esse calore informatum, & lucem, & calorem per modum vnus agentis concurrere ad productionem caloris in parte immediata, & tunc agens inadæquatum, calorem videlicet intendere assimilari sibi passum, quapropter non producit maiorem intensiorem, quam in se habet; lucem vero licet non intendat assimilari sibi passum concurrere per modum vnus agentis cum calore intendente passu assimilationem; & ideo non intensiorem effectum producere, quam producit calor, ac proinde non posse gradus caloris, quos in tota sphaera producit producere in prima parte illius. Facile solutionem reicio. Assimilatio effectus non debet esse cum agenti inadæquato, sed cum adequato; ergo agens parziale simile passu poterit cum alio agenti dissimili agere in simile.

10 Ex eisdem principiis contra graduum æqualitatem arguo pro P. Soario: agens calidum vt quatuor applicatum passu omnino frigido producit in illo aliquos gradus caloris: ergo si applicetur calido vt tria producat quantum gradum caloris, & subiectum reddet omnino simile. Probo consequentiam: gradus productus in subiecto omni calore nudo, & in subiecto calido vt tria est eiusdem rationis, finis agentis subsistit ad vtrumque gradum quantum, quo agens intensum finem assequitur: ergo eodem modo poterit vterque gradus ab agente produci.

11 Respondent nonnulli finem agentis esse assimilationem passu, & ita quò maior est dissimilitudo inter agens, & passum, magis potest agens agere in illud, quia est maior ratio ad agendum, quæ in dissimilitudine consistit. Pessimè hac intentione assimilandi sic respondentes vtuntur: si agens intendit assimilari sibi passum, ratio agendi non est dissimilitudo, sed finis intentus scilicet similitudo: ergo dum hanc agens consequi potest ab hac actione non cessabit, neque ex eo, quod agens proximius sit ad finem consequendum, illum frigidius intendet, potius quo magis fini appropinquat, in illum maiori propensione feretur. Do tamen fortius agens finem intendere, quo magis ab illius consequitione distat, & sic arguo. Agens calidum vt octo in passu immediato nudo omni qualitate producit sex, vel septem gradus caloris; ergo in passu, quod iam inuenit calidum vt septem saltem gradum quandam producit.

12 P. Rub. & alij ex ipso respondent agens calidum minori virtute producere gradum quandam caloris in subiecto omnino nudo, quam in subiecto calido vt quatuor, & facilius in subiecto calido vt quatuor, quam in subiecto calido vt sex, quia per productionem vnus gradus in subiecto nudo qualitate, tantum producit calorem vt quinque, & per productionem eiusdem in subiecto calido vt sex producit calor vt septem, facilius autem producit calor vt vnum, quam calidum vt quinque, & difficilius calidum vt septem, quam calidum vt quinque.

13 Hac solutio verbis ludit, non tamen non tyronem illudet. Agens producat vnum gradum caloris supra quatuor, quos inuenit iam productos, non producat calorem vt quinque adequatè; sed completiue; ergo non magis producit, quam si produceret calorem vt tria per productionem eiusdem gradus supra duos, qui supponerentur producti. Antecedens patet: calor vt quinque dicit omnes gradus, & quemlibet contentum in numero quinario, sed producat quintum gradum supra quatuor productos non producat omnes quinque gradus, & quemlibet illorum; ergo non producat calorem vt quinque adequatè, sed tantum completiue, id est gradum illum, quo completitur numerus quinquarius. Consequentiam probo: sicut numerus ternarius, completur per vnicum gradum, ita quinquarius completur per vnicum gradum, & si gradus ille, qui duos

inuenit productos, & ternarium numerum constituit, inueniet quatuor productos, idemmet per eandemmet indiuisibilem entitatem completeret numerum quinquarium; ergo gradus completiue caloris, vt tria, & completiue caloris vt quinque nullam inter se maiorem perfectionem entitatum, neque intensiorem continet; ergo non producit maiorem, neque perfectiorem effectum agens producat completiue numeri ternarij, quam agens producat completiue numeri quinarij.

Res est clara in merito hominis iusti vt quatuor, qui elicit opus virtutis meritorium vt vnum, & consequitur in premium illius gradum quandam gratia, qui cum quatuor precedentibus numerum quinquarium complet, nihilominus non dicitur talis homo iustus mereri opere bono vt vnum; gratiam vt quinque, seu quinque gradus gratia, sed tantum vnicum gradum, qui quinquarium numerum complet ratione illorum, quos per accedens respectu illius inuenit in subiecto. Si hæc ratio non conuincat huius solutionis patronos, peto ab illis, an si ego aureum vnum illis habentibus vnum de centum accommodarem, quo centenarius numerus completetur, & centum aureos ipsi haberent, postea cum solutionem ab illis exigerem, totius pecunie expers, possem repetere centum aureos, vel vnum, certè teneretur fateri me posse centum repetere, quia dedi centum aureos, vel vt sic loquar aureos vt centum, quos non repetam eodisque mihi nullam habenti centum persoluantur. Hæc mihi concedant Doctores huius solutionis, & ego suam doctrinam in qualitatibus admittam, mea enim minus intererit, itaq; qualitatibus philosophari, quàm illis iuxta hanc doctrinam commodatas soluere pecanias.

Docent alij difficilius produci vnicum gradum caloris supra sex, quam supra duos, quia producat vnicum gradum producat cum illo vnionem ipsius ad omnes gradus, qui in subiecto supponuntur, ac proinde, quo plures supponuntur, producat plures vniones, vel vniam plures terminos recipientem, & consequenter vnionem perfectiorem, & ita licet ratione gradus producti non requiratur maior virtus ad producendam illum supra quancumque intensiorem, vel in subiecto omnino nudo, requiritur tamen ratione vnionis illum comitantis. Hæc solutio incertam supponit doctrinam, videlicet gradum aduenientem vniri omnibus precedentibus, illa tamen admissa adhuc difficultatem non exhaurit. Crescat aliquantulum difficultas producendi gradum supponentem alios ratione vnionis, non tamen adeo potest augeri ratione huius, vt agens valens producere sex gradus cum suis vnionibus, non valeat loco illorum septimum gradum cum sua vnione producere, quod sic probo. Calidum vt septem producere valet sex gradus caloris cum omnibus suis vnionibus, inter quos producit sextum cum vnione ad quinque gradus, & insuper alios omnes cum suis vnionibus; ergo loco illorum valebit producere septimum cum vnione ad sextum. Probo consequentiam: septimus gradus cum sua vnione ratur superat sextum, cum sua vnione; ex eo quod illius vnio respicit vnicum gradum, plusquam vnio sexti; ergo hic excelsus longè minor est, quam excelsus quinque graduum cum suis vnionibus, quibus superat calor vt sex gradum septimum caloris; ergo agens producat sex gradus caloris perfectiorem effectum producat, quam produceret, si tantum efficeret septimum gradum caloris; ergo ex perfectione effectus non repugnat, calidum vt septem valens producere sex gradus caloris, producere septimum gradum absque alijs, qui ab alio agente supponuntur producti.

Aliter dici posset facilius produci primos gradus caloris, quam vltimos, quia difficilius expelluntur primi frigiditatis, quam vltimi ratione agentis maiori conatu conseruantis primos, quam vltimos. Sic rem explicio: subiectum calidum vt sex, est frigidum vt duo, & in hos duos gradus frigiditatis agens illos conseruans rotas suas impendit vires, calidum vero vt vnum est frigidum vt septem, quos septem gradus frigiditatis conseruat agens frigidum, quemlibet illorum minori impetu, quam quemlibet duorum existentium in passu calido vt sex, quia pluribus intentum est minus ad singula, & occupato agenti in conseruandis septem gradibus in subiecto calido vt vnum, minorem impetum agentis sortitur quilibet illorum, quam sortuntur illi duo, inter quos tota virtus agentis distribuitur, quæ eadem in subiecto calido vt vno inter septem gradus frigiditatis distribuitur; ergo difficilius expelletur gradus, quo paucior habuerit cõsortium; ergo difficilius introducetur

gradus illum expulsiurus, quia quo difficilius forma expellitur à subiecto difficilius illi opposita introducit.

17 Ad speciem satis solutio est composita, illius tamen ornatus inane simulacrum contegit, quod sic detego: Quando Deus conseruat qualiter causā secundā non applicatā illius expulsiōni non resistit, vt probabo Controv. 6. punct. ... & etiam resistet, resistet eque expulsiōni vnus gradus existens cum aliis in eodem subiecto, vel sine alio, quia virtus Dei cum sit infinita, eque potens est plures, & pauciores gradus producere: ergo tunc subsistere non potest prædicta solutio: sed age iam hanc impugnationem prætereo, alia sustinere non poterit prædicta solutio: quando agens frigidū conseruat in parte subiecti calidi vt sex duos gradus frigiditatis, est occupatum in conseruatione sex graduum frigiditatis in parte passi distanti calida vt duo; ergo sicut occupatum in sex illis gradibus minus est ad singula, & remissum conatum adhibet ad conseruationem vnus cuiusque, occupatum in conseruatione eorumdem sex minus erit ad conseruandos duos alios existentes in alia parte, etiam in eadem alij gradus non existant, quia cum idem agens per eandem virtutem conseruet gradus frigiditatis existentes in diuersis partibus, sicut conatus, quem adhibet in conseruatione vnus gradus, est occasio, vt alius gradus in eadem parte existens maiori conatu conseruetur, sic erit occasio vt gradus existens in alia parte conseruetur etiam minori conatu, eodem enim modo infunditur virtus per productionem vnus gradus ad producendum alium in eodem subiecto, ac ad producendum illum in alio, quia per se eadem virtus requiritur ad producendum in eodem subiecto, ac in diuerso, & effectus in eodē subiecto, & in diuersis productus est omnino idem.

§. II.

Soluantur obiecta §. precedentis.

18 QVinq̃ue soluenda desiderantur ex his, quæ argumentis præcedenti adducta sunt. Primum est cur agens non producat in prima parte subiecti totam qualitatem, quam potest in tota sphaera producere. Secundum cur etiam non totam producat, quare non producat maiorem intensiōem, vel tantam, quantam in se habet. Tertium cur etiam non producat maiorem, neque tantam intensiōem, quam in se habet, quare in passo simili independenter à productione illius aliquos gradus producere non possit. Quartum cur etiam non possit agere in simile, neque producere tantam intensiōem, quantam in se habet, quare calidum vt sex in subiecto aliunde calido vt quinque non possit alium gradum producere, & subiectum vltimo sibi assimilari. Quæ omnia claritate, quam semper affecto, sigillatim explicabo.

19 Sanè si placeret ad naturam agentium recurrere intendendum assimilari sibi passum tanquam proprium finem, quo cessante cessat actio, facile finem imponerem omnium argumentorum solutioni, & tota in hac resisteret dissertatio, hanc enim rationem redderem, cur simile non ageret in simile, & consequenter cur agens non produceret in prima parte sphaeræ omnes gradus, quos in tota potest producere, neque plures, quam in se habet, & hac ratione posita agens non posse producere maiorem intensiōem, quam in se habet: facile esset rationem reddere, cur totam illam non producat in passo non penetrato petitam ex modo agendi vniiformiter difformiter per partes magis applicatas, quia passum penetratum maiorem applicationem habet, quam immediatum: sed calidum vt sex tantum potest producere sex gradus in passo penetrato: ergo non potest illos producere in non penetrato, sed ad summum quinque: ergo non potest producere tantam intensiōem, quantam in se habet. Quod primo loco obiciunt secundum hanc doctrinam facile posset absque absurdo concedi: nullum enim esset inconueniens asserere agens calidum vt sex producere vnum gradum caloris in passo aliunde habente quinque gradus, & illud omnino completiue assimilari. Quapropter si tibi arideat illa agentium intentio passum sibi assimilandi, & perfecte soluere possis, quæ contra illam adducam Controversia §. punct. 1. num. 19. & iam adducta hic à num. 7. vsque ad 11. hac tene, ego verò prædictæ solutioni non acquiescens ad alia magis philosophica gradum facio, quibus omnia supra obiecta dissoluam.

20 Respondeo agentia naturalia habere sphaeram diuisibi-

lem cum tanta extensione, & certo termino definitam, quod manifesta ostendit experientia, & ratio facile conuincit, rei tamen per se nota, quam negauit nullus rationem nullam adduco, fiet enim suspecta veritas per se nota si argumentis comprobetur. Secundo suppono agentia naturalia habere virtutem determinatā vt pote finita & creata ad producendos simul tot gradus, vltra quos nullum poterunt producere in aliquo subiecto. Hæc hypothesis in questionem vocanda non est.

His suppositis respondeo ad primum: agens non producere in prima parte subiecti omnes gradus caloris, quos continet in sua virtute, & simul potest producere in tota sphaera, quia si omnes illos produceret, nihil posset in alia partibus sphaeræ producere, neque haberet sphaeram diuisibilem, sed in primo indiuisibili subiecti totam suam diffunderet virtutem.

Ad secundum respondeo ex eodem principio agens non producere maiorem, neque tantam intensiōem, quam in se habet, quia habet sphaeram finitam, & limitatam, quam non haberet si produceret effectum eque intensum, quia si calor vt octo existens in parte A produceret calorem vt octo, calor vt octo productus in parte B produceret alium calorem vt octo in parte C, & sic nunquam terminaretur actiuitatis sphaera. Ex his constat in sua virtute continens certos & determinatos gradus qualitatis, quos simul potest producere, & ex alia parte habens sphaeram diuisibilem, verbi gratia, calidum vt octo potens producere simul centum gradus caloris, sic illos debere per subiecta applicata distribuere, vt omnibus partibus illius aliquem gradum caloris imperiatur, & vltra sphaeram nihil producat, & ita agens vt octo potens producere centum gradus caloris circumdatum quatuor partibus subiecti immediatis: producat in qualibet illarum calorem, verbi gratia, vt sex, deinde in aliis partibus magis distantibus calorem vt tria, & hac proportionem suos effectus distribuet, ita vt totam suæ actiuitatis sphaeram adimpleat, & vltra illam non progrediatur. cuius ratio erit à priori, quia omnes gradus, quos potest simul producere in determinata sphaera insumpsit, & sic fore à posteriori constat in infinitum finitum agens suam diffundat actionem.

Resistant duo alia soluenda tertium cur agens non agit in passum omnino aliunde assimilatum, & quartum cur calidum vt sex non producat calorem vt vnum in passo aliunde calido vt quinque, & illud completiue vltimo assimilatur. Hoc vltimum facile concedet aliquis, sed semel admissio tenebitur concedere agens posse agere in simile, vel recurrere ad rationem, quam supra missam fecimus de intentione agentium assimilandi sibi passum, hac enim dempta nullam rationem inueniet, quæ possit defendere agens vt sex posse producere vnum gradum caloris supra quinque aliunde productos, & non posse eundem supra sex in passo omnino simili efficere.

Aliam in hac re viam arripio: assero agens potens in sex gradus influere prius agere de conseruatione illorum, si illos productos inueniat, quam de alio producendo in eodem subiecto. Vnde cum calidum vt sex inueniat in alio calido vt sex plures gradus productos, quam ipse potest producere, non agit de alio producendo, sed de conseruandis, quos potest ex productis.

Hac eadem ratione calidum vt sex non potest sextum gradum producere supra quinque, quia iam inuenit productos in subiecto calido vt quinque tot gradus, quos ipse potest producere. Vnde ad alios conseruandos, & non ad alium producendum suam actionem dirigit, neque potest illos conseruare, & alium producere, eadem enim virtus requiritur ad conseruandum, & ad producendum, vt sæpè dixi. Sed calidum vt sex non potest sex alios gradus producere: ergo non poterit conseruare quinque gradus, & alium nouum producere. Probandum hic erat agens potens in sex gradus influere, suam actionem dirigere ad conseruationem illorum, quando illos inuenit productos, & non ad aliam nouam productionem. Sed de hoc iterum redibit sermo Controversia 1. puncto 1. vbi ex professo disputabo an simile possit agere in simile saltem ratione maioris densitatis, & rationem dictam corroborabo, & argumenta, quæ contra illa possunt fieri dissoluam: Sufficiat modò ad solutionem argumenti nosse rationem, propter quam simile non possit agere in simile.

§. III.

§. III.

Aliud argumentum adductum à Patre Soario ex graduum oppositione examinatur.

26 **O**biect. 3. P. Soar. si gradus qualitatis sunt omnes eiusdem rationis sequitur gradum primum frigiditatis æquè opponi cum omnibus gradibus calidi ut octo ac proinde nullam esse rationem, propter quam expellat hunc potius quam illum; cum nullo enim determinatè opponitur, quilibet enim gradus caloris existens in calido ut octo seclusis aliis composibilis est cum primo frigiditatis. Neque ad Deum est recurrendum, quia minus est philosophicum, & sine vrgenti necessitate minimè faciendum, illa tamen in præsentia non vrget, facile enim possunt recursum ad Deum evitare constituentes gradus dissimiles, & subordinatos.

27 Respondent aliqui prius expellendum esse gradum primum in subiecto productum, qui forsitan antiquiore illum gradum iam senescentem, & præ nimia duratione non valentem inimico resistere meditantur, nescio enim quo alio fundamento hæc antiquitatis iura in qualitatis gradibus consignant. Alij asserunt gradum ultimum productum prius corrumpi, quod posset defendi propter minorem aliquam vniorem in illo excogitatam, quia gradus medij sunt vniti prius & posterius productis: verbi gratia in calido ut quatuor tertius gradus est vnitus (tertium voco tertio loco productum) secundo & quarto, quartus verò tantum est vnitus tertio. Vnde propter hanc minorem vniorem facilius à contrario corrumpitur. Hæc omnia omni fundamento philosophico earent, & tantum ad imperitiam vulgi seu tyronum sunt inuenta, nullum enim, vel leue vestigium coniecturæ ad vniões graduum hoc ordine constituendas reperietur. Secundo hoc ordine admissio non est maior ratio cur expellatur primus gradus, quam vltimus, quia sicut in subiecto calido ut quatuor quartus gradus caloris tantum est vnitus tertio, sic primus tantum est vnitus secundo, quod si primus est vnitus secundo, & subiecto, vniō ad subiectum omnibus est communis, ac proinde in tuo philosophandi modo nullam maiorem vniorem inuenies in vltimo gradu quam in primo. Vltimo duplicem modum respondendi per prioritatem, & posterioritatem temporis impugno ex eo, quod sæpe plures gradus qualitatis simul producuntur, ut per se notum est, præcipue in igne, & aqua, quæ per modum emanationis in primo suæ productionis instanti si à contrario non impediuntur calorem, & frigiditatem in summo producunt: ergo alius excogitandus est respondendi modus pro gradibus quantitatis simul productis, qui facile poterit omnibus explicari.

28 Respondeo primum gradum caloris opponi cum collectione octo graduum frigiditatis indiuisibiliter sumpta, quam intendit destruere per corruptionem cuiusque gradus, quolibet enim corruptio non subsistit collectio, & ex natura sua gradum frigiditatis non magis ferri in corruptionem huius, quam illius, sed vnum illorum indeterminatum destruendum respicere, quem Deus præ aliis determinat. Ad obiectionem respondeo in hac re non esse minus philosophicum ad Deum recurrere, duplici de causa. Prima quia in productione cuiusvis gradus caloris ad Deum necessariò recurrimus, ut determinet ad causam productionem huius gradus, potius quam illius, & ut determinet hanc productionem præ alia, quæ poterat esse circa eundem gradum: ergo sicut ad Deum necessariò confugiendum est in productione, idem in corruptione nobis licebit. Dices in alio casu nobis aliam non superesse viam ad determinandum hunc potius effectum producendum, quam illum, in hoc verò nos facile posse determinationem corruptionis sine speciali determinatione causæ primæ ratione philosophica defendere, si asseramus gradus esse inæquales, & subordinatos. Respondeo, casus inter se esse valde similes, & cognatos, ac proinde ex vno ad alium rectè fieri consequentiam, præcipue ex productione ad corruptionem, cum enim ad Deum confugimus in positio & principali effectus, non est cur nouas rerum naturas meditemur, ne in effectu negatiuo, & minus principali Deo eandem determinationem tribuamus.

29 Alia causa, de qua nobis licentiam facimus recurrendi ad Deum, ut determinet expulsionem huius gradus præ

Favre. de Quædæ, Philosoph. Tom. I.

alio, est modus, quo gradus caloris, & quælibet forma contraria oppositam corrumpit per recursum ad Deum, à quo hæc forma exigit suspensionem concursus ad oppositam, quam suspensionem Deus immediatè præstat, & non forma aliam excellens, quæ tantum moraliter contrariam corrumpit petendo à Deo physicam corruptionem, quam ipse physicè præstat: ergo cum expulsio formæ contrariæ faciendæ sit per recursum ad Deum, quid refert formam expellentem recurrere ad Deum exigendo corruptionem huius gradus determinati, seti indeterminati, huius, vel illius. Ex hac ratione confirmo, quam adhibui numero præcedenti; in productione caloris, quæ physicè ab igne dimanat recurrimus ad Deum ut illam determinet: ergo in expulsionem frigiditatis, quæ tantum physicè procedit à Deo, & à calore tantum moraliter medio Deo melius licebit ipsi Deo determinationem expulsionis tribuere.

30 Contra hanc solutionem difficile restat argumentum. Vnus gradus caloris, non opponitur cum alio determinato frigiditatis, sed cum collectione octo graduum: ergo cum in subiecto calido ut quatuor & frigiditas ut quatuor introducit nouus vnus gradus caloris non est maior ratio, ut expellatur gradus frigiditatis, quam caloris præexistētis. Probo consequentiam: gradus adueniens non opponitur cum quatuor frigiditatis præexistentibus, cum quibus componeretur si alij quatuor gradus caloris non essent in subiecto: ergo opponitur cum tota collectione octo graduum, quatuor caloris, & quatuor frigiditatis, ergo quod immediatè, & per se exigit, est destructio collectionis constituentis numerum octonarium, sed collectio æquè destruitur per expulsionem vnus gradus caloris, quam frigiditatis: ergo gradus ille non magis petit expulsionem vnus gradus caloris, quam frigiditatis: ergo Deus ex vi gradus introducti æquè poterit gradum caloris, seu gradum frigiditatis corrumpere: ergo calor non est magis expulsus caloris, quam frigiditatis.

31 Vrgeo si subiectum est informatum gradibus caloris, & frigiditatis permixtis, gradus vnus caloris adueniens non magis petit expulsionem caloris, quam frigiditatis, ut probat obiectio. Deinde si subiectum sit calidum, ut octo, æquè collectio hæc octonaria destruitur alio gradu caloris, quam frigiditatis, gradus enim caloris, qui adueniret impossibilis esset, cum præexistentibus collectivè sumptis, quia non possunt esse nouem gradus caloris in eodem subiecto: ergo ex omni capite non magis opponitur calor cum calore, quam cum frigiditate.

32 Responderi posset gradum caloris aduenientem subiecto calido ut quatuor, frigiditas, ut quatuor, opponi cum tota collectione, specialius tamen exigere destructionem collectionis, per corruptionem gradus frigiditatis, quam caloris, quia simile potius intendit conseruationem similis, quam illius destructionem, & dissimili, & non simili malum machinatur. Vrget tamen obiectio: calor non intendit destructionem contrarij, quia dissimile, aliàs intenderet calor destruere nigredinem, sed quia est impossibile, ergo impossibilitas gradus aduenientis tantum est cum collectione quatenus impossibilis, sed æquè est impossibilis cum illa ratione graduum, quos continet caloris, quam frigiditatis: ergo non magis intendit destruere gradus caloris, quam frigiditatis. Aliter dicere posset vnum gradum caloris esse impossibilem cum quatuor gradibus frigiditatis, ex suppositione quod sint alij quatuor caloris in eodem subiecto, neque refert gradum caloris habere semper eandem naturam, quia vnus gradus caloris dicitur semper habere oppositionem cum quatuor gradibus frigiditatis adiunctis quatuor caloris. Adhuc robur retinet obiectio, cur gradus caloris opponitur cum quatuor frigiditatis adiunctis quatuor caloris; & non cum quatuor caloris adiunctis cum quatuor frigiditatis: sicut enim esset composibilis cum quatuor caloris non existentibus in eodem subiecto quatuor frigiditatis, sic esset composibilis cum quatuor frigiditatis non existentibus in eodem subiecto quatuor caloris: neque valet ad diuersitatem naturarum recurrere, forma enim equi eiusdem naturæ est cum alia forma equi, & diuersa à forma leonis, & æquè impossibilis est cum forma equi, & cum forma leonis.

33 Melius respondeo gradum caloris aduenientem vniti simul cum quatuor caloris præexistentibus, cum quibus per modum

modum vnius caloris exigit expulsionem cuiusdam gradus frigiditatis, & destructionem collectionis caloris vt quatuor; oppositio enim inter calorem, & frigiditatem, est caloris vt vnum ad frigiditatem vt octo, & caloris, vt duo ad frigiditatem, vt septem, & è contra, vnde cum frigiditate vt quatuor nunquam opponitur vnici gradus caloris, quibuscumque conditionibus circumscribatur, sed calor vt quinque, à quo indiuisibiliter prouenit destructio frigiditatis vt quatuor, & expulsio gradus, cuius production frigiditas vt quatuor definit esse. Ex hoc inferes expulsionem quarti gradus caloris non prouenire adæquatè à gradu producto, in instanti, in quo fit expulsio, sed indiuisibiliter ab illo, & à præexistentibus, ex quibus resultat calor vt quinque impossibilis cum calore vt quatuor. Si dicas cur in illo casu detur calor vt quinque? Respondet, quando est agens valens producere nouum gradum, vt supponimus, & consequenter potens conseruare præ-existentes cum eisdem circumstantiis contrariæ resistentiæ, quibus nouus gradus producit, quia non ageretur de nouo gradu producendo, si præ-existentes non possent conseruari: prius enim est antiquos conseruari, quam novos producere, frustra enim nouus produceretur dum antiquus corrumperetur, cum enim subiectum eodem modo permaneret supernacanea esset illa corruptio antiqui, & noui conseruatio, & ex hoc capite optima ratio à priori sumitur, cur per productionem vnius gradus caloris in subiecto calido vt quatuor, & frigido vt quatuor, gradus frigiditatis, & non caloris corrumperetur.

34 Ex eodem capite optima desumitur ratio, cur calor vt vnum non opponatur cum calore vt octo, & opponatur frigiditati vt octo, quia etiam si calor vt vnum sit impossibilis cum calore vt octo & cum frigiditate vt octo, quia non possunt esse in eodem subiecto nouem gradus caloris, & secundum hanc rationem præcisam, non sumatur maior oppositio caloris vt vnum ad frigiditatem vt octo, quam ad calorem vt octo, ex assignato tamen capite maxima desinitur, quia frigiditas vt vnum producit, & de facto aduenit subiecto calido, vt octo & calorem vt octo expellit ab illo, calor tamen vt vnum nunquam aduenit subiecto calido vt octo propter rationem sæpe dictam, ad hoc enim vt produceretur nouus gradus caloris debebat supponi virtus ad conseruandos gradus iam productos simul cum illo; vnde vt adueniret nouus gradus caloris subiecto alias calido vt octo debebat supponi virtus potens simul nouem gradus caloris producere, neque ex impossibilitate vnius gradus caloris cum aliis octo in eodem subiecto aliqua deducitur contrarietas, inter calorem, vt vnum & calorem vt octo, quia contrarietas non solum dicit impossibilitatem, sed virtutem expellendi formam contrariam, calor tamen vt vnum licet impossibilis cum calore vt octo, nunquam potest illum absolute expellere à subiecto, quia nunquam potest produci, in subiecto, quod aliunde calidum vt octo supponebatur.

S. IV.

Aliud argumentum refellitur.

35 Contra eandem graduum subordinationem sic arguit Hurtad. disp. 5. sect. 2. subsect. 3. Qui habet intensiorem visionem perfectius videt Deum: ergo intensio illius visionis, est dissimilis gradui remisso. Probat consequentiam, quia si esset similis non videretur perfectius Deus. Demus enim Beatum habentem octodecim gradus visionis, & sex alios habentes, singulos visionem vt tria; perfectius videret Deum ille, qui haberet octodecim gradus visionis, quam sex alij; ergo habet perfectiorem visionem? Vrget, si visiones, quæ sunt in sex hominibus essent in vno, eodem modo repræsentarent obiectum, ac si essent in diuersis subiectis, neque ex vnitatem subiecti acciperent diuersum modum repræsentandi: ergo maior perfectio visionis non fit per additionem graduum eiusdem rationis in eodem subiecto sed per gradus diuersæ rationis.

36 Confirmat discursum supra factum: In oculo est multiplex visio eiusdem obiecti, cum in speculo refragantur species, vna directæ, & alia reflexa, & ex vtraque non fit vna perfectior, sed duplex imperfecta; ergo ex multiplicatione graduum eiusdem rationis, non fit perfectior visio, sed multiplex imperfectior. Antecedens experientia probat

Hurtadus, quia illa visiones repræsentant idem obiectum licet in diuerso loco, & tamen sunt in eodem subiecto, quod contingit cum recinit Echo. Idem argumentum est format in speciebus impressis receptis in aëre; quæ existunt in eodem subiecto, & sint eiusdem obiecti vna directæ, & alia reflexa non maiorem intentionem constituent.

Si mihi calamus reprimendus non esset, latè argumentum ex his experientiis in Hurtadum scriberem in hunc modum: species directæ, & reflexæ, quæ non sunt omnino similes non constituunt intentionem: ergo intentio debet fieri ex gradibus omnino similibus. His parco; Respondeo intentionem visionem fieri ex gradibus non solum repræsentantibus idem subiectum, sed eodem modo & ex hoc capite non fit vna intentio ex gradibus visionis repræsentantibus directè obiectum in hoc loco, & ex gradibus repræsentantibus idem obiectum in alio. Ex hac ratione non vniuntur intensiue, neque vnā visionem constituunt perfectiorem visio obiecti directæ, & reflexæ: neque species impressæ directæ, & reflexæ receptæ in aëre; nec species expressæ quas reddit Echo. Addo speciem expressam soni, quam per Echo capimus sæpe produci corruptam iam specie expressâ eiusdem obiecti directè productâ, & ex hoc capite implicaret constituere eandem intentionem, etiam si non ex alio, quia illa quæ non coexistunt non possunt eandem intentionem constituere.

Causa primo loco adductus his solutis aliā solutione non indiget, quia decem & octo gradus visionis in diuersis subiectis constituti intentionem non componunt, quod si totidem eiusdem rationis in eodem subiecto confluerent, eandem intentionem & perfectiorem visionem elicerent. Dixi si totidem conungerentur, non si hi qui sunt in diuersis subiectis, quia hoc implicat, cum visio in opinione Hurt. includat actionem, quæ essentialiter tale subiectum respicit: quod si id mente fingamus, Respond. tunc vel fingi hos gradus visionis permanere cum respectu ad diuersa principia, vel cum respectu tantum ad illud principium, in quo ponuntur. Si hoc dicatur, assero tunc eandem intentionem, & perfectiorem visionem his gradibus esse constituendam: si verò fingantur in eodem subiecto cum respectu ad diuersa principia, parum refert si dicamus, tunc non vniiri, quia diuersæ sunt rationis tres gradus respicientes hoc subiectum à tribus aliis aliud subiectum respicientibus, vel possent constituere intentionem, & perfectiorem visionem, quia etiam si habeant diuersitatem in ordine ad subiecta, seu principia, tamen respiciunt eodem omnino modo idem subiectum.

Ex his solutionibus potest inferri quod rectè probat, 39 argumenta Patris Hurtadi, gradus visionis repræsentantis obiectum directè, & gradus illud reflexè repræsentantes non esse omnino similes, ex quo adhuc firmiter non inferitur intra eandem speciem esse indiuidua dissimilia, quia forsitan dicit aliquis visionem repræsentantem obiectum directè specie differre à visione idem obiectum indirectè repræsentante, id tamen non est cur negetur, quidquid enim sit de vnitatem specifica visionis directæ, & reflexæ, certum est dari intra eandem speciem indiuidua cum aliqua diuersitate, respectu aliorum, quam inter se non habet, quia duæ actiones productiue eiusdem caloris potentes procedere ab igne A, eiusdem sunt speciei cum duobus aliis potentibus dimanare ab igne B, respectu eiusdem termini, & tamen differunt actiones ignis A, per ordinem ad principium ab actionibus ignis B: per quem ordinem inter se specie non differunt.

S. V.

Iudicium fertur de argumentis quibus graduum equalitas propugnatur.

40 Multis nonnulli esserunt probationem sententiæ constituentes gradus omnino similes, & non subordinatos hoc argumento exhibitam; Si gradus eiusdem speciei essent subordinati, duo primi gradus existentes in duplici subiecto, aliquam conuenientiam haberent inter se, quam non haberent primus & secundus; sed hæc conuenientia non esset indiuidualis: ergo specifica. Maior probatur, quia primus gradus existens in hoc subiecto conueniret cum alio, quod est supponi necessarium ad secundum, & nullum alium supponere ad sui existentiam, quod non habet secundus gradus, qui ad se ipsum non supponitur, & alium

se ipsum non supponitur, & alium, primum videlicet ad sui existentiam supponit. Minorem scilicet, talem convenientiam non fore individualement probatur facile, implicat ipsis terminis dari convenientiam individualement, quia prædicatum individuale, est per quod individuum formaliter ultimo differt ab omnibus aliis, sed ultimo per quod differt vnum individuum ab alio, quibus idem prædicatum est commune: ergo implicat aliqua convenientia individualis, seu aliquod prædicatum individuale multis commune.

41 Eadem ratione probatur omnes gradus fore inter se omnino æquales, seu potius omnino oppositos individualiter, quia si duo individua maiorem similitudinem haberent inter se, quam cum aliis individuis eiusdem speciei, essent eiusdem speciei, ut supponitur, cum illis, cum quibus maiorem similitudinem haberent, & diversæ quia ab illis differret per prædicatum intrinsecum multis commune.

42 Respondent multi illud prædicatum commune aliquibus individuis, & non omnibus illa constituere differentia specie inadæquata, non verò specie adæquata. Explicationem desiderat hæc solutio, quidnam est distingui specie adæquata, si enim inadæquatio sumatur ex inadæquatione subiecti, ut videtur sumi à recentioribus, qui postquam hanc speciem, inadæquatam differentem tribuunt gradibus probant posse vni illi, quæ specie inadæquata differunt, quia materia, & forma ita differunt, & vniuntur in composito farentur gradum primum caloris eodem modo differre à secundo caloris, & à secundo frigiditatis, à quo specie inadæquata tantum differt, si inadæquatio sumatur à subiecto, quia primus gradus caloris cum quocumque comparatur semper est inadæquata qualitas.

43 Exillimo argumentum supra datum convincere, omnes gradus secundum differentiam individualement esse omnino diversos: si enim in hac aliquam convenientiam agnosceremus, non esset ultima, ac consequenter neque individualis, illam enim differentiam individualement appellamus, quia ultimo hoc individuum differt ab omnibus, quæ necessario est assignanda, si enim non daretur aliquod prædicatum differentem individua abque vlla convenientia, in quo ultimo in infinitum esset procedendum, quia quodcumque prædicatum commune debet contrahi per aliud, & ita donec vnum non commune: sed tantum huic individuo conveniens reperimus procedendum est quod fiet in infinitum, si illud non reperiamus.

44 Ceterum ut hanc obiectionem præoccuparem, & aliquid dignum disputatione inquirere non quæsi an gradus eiusdem speciei, sint omnes individualiter eisdem vel diversæ rationis, sed an intra eandem speciem gradus omnes sint homogenei, hoc est, an intra eandem speciem sint aliqui gradus, qui maiorem convenientiam, seu convenientiam habeant inter se quod abstrahit ab alia questione ad quam rationem pertineat illud prædicatum commune si detur an ad differentiam individualement, an ad rationem constitutivam speciei inadæquate, vel ad aliud prædicatum medium, cui questioni modo respondeo ut prædicto argumento satisfaciam, posse habere inter se aliquos gradus eiusdem speciei prædicatum aliquod illis commune, & non omnibus, quod non erit specificum, quia non convenit omnibus illius speciei, neque individuale, ut convincit obiectio, sed medium inter individuale, & specificum, & de facto sub eadem specie reperiri hæc prædicata media communia aliquibus individuis, & non omnibus probabo Controu. I. de anima.

45 Pro graduum similitudine aliud argumentum ita fieri solet: secundus gradus caloris, vel continet in virtute primum, vel non continet: si continet, superfluum est primum, idcirco abigendus: si non continet: ergo secundus gradus caloris non concurrat ad productionem primi: ergo de medio tollitur actio. Probo consequentiam, calidum ut vnum non potest producere calorem ut vnum, quia non potest producere quicquid in se habet, sed secundus gradus non conducit ad productionem primi: ergo neque calidum ut duo poterit producere calorem, ut vnum, quia ex vi primi gradus illum producere non poterat, & secundus imperitenter se habet ad primi productionem.

46 Vtroque pede claudicat argumentum, videas scipione ablato, quomodo corruat. Respondeo secundum gradum virtute continere primum, non tamen ideo est abigendus primus, sed fouendus multis de causis. In primis subiectum

Franc. de Onieto, Philosoph. Tom. I.

indiget primo, & secundo ut fiat calidum ut duo in genere causæ formalis, quod non esset per informationem solius secundi quantumvis primum virtute contineret. Deinde illo indiget secundus, quia est illi subordinatus, & ab illo dependet, neque potest secundus primo ablato subsistere. Insuper, etiam si secundus posset sine primo subsistere, illo indigeret ad operandum, quia etiam si secundus virtute contineat primum, non potest illum producere in subiecto extraneo sine consortio illius primi in proprio subiecto: quia nullum agens producit effectum æquæ sibi intentum, sicut in opinione omnium calidum ut duo virtute continet calorem ut duo, quem non potest producere in subiecto non penetrato, si illi non adueniat alius gradus caloris, quo fiat calidum ut tria. Secundo posset responderi secundum gradum non continere virtute primum, esse tamen conditionem, ut primus alius possit illum producere, quia ea est natura agentium ut nullum producat totum, quod in se habet, etiam si illud, in virtute contineat unde calidum ut vnum virtute continens calorem ut vnum non potest illum producere sine secundo, non tanquam virtute concurrente, sed tanquam conditione.

47 Aliud argumentum Theologicum in hunc modum expendant huius sententiæ Patroni: si gradus qualitatis essent perfectione inæquales, sequeretur à duobus hominibus, qui elicerent opus virtutis æquæ bonum, vni correspondere maius præmium, quam alteri: sequelam probò: supponamus vnum hominem habere sanctitatem ut quatuor, & alterum, ut sex, & utrumque elicere opus bonum ut vnum. Homini grato ut quatuor daretur in præmio operis honesti quintus gradus gratiæ, & grato ut sex septimus gratiæ gradus; sed septimus gradus gratiæ, est perfectior quinto, ergo maius præmium daretur, homini iusto ut sex, quam iusto ut quatuor, propter opus æquæ bonum in utroque.

48 Ex doctrina Theologorum bonæ notæ responderi potest per se loquendo maius præmium respondere ceteris paribus operi elicto ab homine magis grato, quia opus dignificatur à gratia existente in subiecto, à quo elicitur, ac proinde in hoc casu iustum ut sex maius præmium reportatur, quam iustum ut quatuor reportaret propter maiorem dignitatem operis aliis æquæ boni, quia ratio præmij non solum desumitur ex bonitate operis, sed ex dignitate illi proveniente à gratia sanctificante, iuxta quam doctrinam nullum est inconueniens concedere totum, quod intendit argumentum casu adducto.

49 Aliter posset responderi gradum septimum sanctitatis esse perfectiorem gradu quinto physice, non tamen moraliter in ratione sanctitatis: quia uterque æquum ius dat ad gloriam, quod autem septimo gradui gratiæ correspondeat septimus gradus visionis, & quinto quintus nihil refert, eodem enim modo de gradibus visionis philosophandum est, & dicendum septimum illius gradum esse perfectiorem physice, non tamen moraliter, neque æstimatiue; quia in ratione beatitudinis, omnes sunt æquales, & eadem ratione obiectu attingentes, æqualique claritate, dicitur autem perfectius Deum videre, qui habet visionem ut sex, quam qui illam habet ut quatuor; non quia perfectiores gradus visionis obtineat, sed quia habet plures, & intensiorem visionem. Has solutiones proposui pro sententia constituyente subordinationem graduum in omnibus qualitatibus, ergo tamen illis non egeo iuxta meam sententiam, quam iam expono aliquibus conclusionibus explicatam.

§. VI.

Propria statuitur sententia.

50 **T**riplicem questionem hac in re confundunt. Prima, an gradus qualitatis eiusdem speciei sint omnino similes. Secunda est data dissimilitudine, an sint subordinati. Tertia data subordinatione, an sint æquales, vel inæquales, quas questiones plerique involutæ sine aliqua distinctione tractant: ego verò distinctis conclusionibus sententiam explicabo.

51 Antequam meam aperiam sententiam moneo reiciendam esse mediam illam recentiorum asserentium qualitates habentes contrarium constare gradibus diuersis, & subordinatis, illo verò carentes gradibus omnino similibus, æqualibus gaudere, quam opinionem reicio: quia non veritati, sed quieti consulit, illius enim auctores, ut se illæsos tueantur, & pugnam declinent, cum

O o 3 duplici

duplex inimica sententia foedus ineunt, contrariisque agminibus annuunt; ne illorum argumentorum telis impetantur, ideo damnandi, quia veritatis defendendi causa timore correpti vim inimicam sustinere non audent, neque se propriis valent continere castris, & aperto Marte cum inimicis praelium inire. Hoc posito mea sententiam his accipe.

52 **PRIMA CONCLUSIO.** Ex eo quod gradus sint inaequales, aut dissimiles non inferitur esse subordinatos. Probo hanc conclusionem: possunt reperiri plures gradus, etiam non subordinatis dissimiles, & inaequales: ergo dissimilitudo; aut inaequalitas non arguit subordinationem. Antecedens patet in indiuiduis inter se non unitis, quorum vnum potest esse perfectius alio absque illa subordinatione, & a priori optima ratio a paritate. Perfectio cuiuscunque indiuidui, est absoluta, & independentem ab alio indiuiduo, seu a perfectione illius (loquor de indiuiduis non subordinatis:) ergo perfectio huius, non debet commensurari cum perfectione illius: ergo potest illam excedere, vel non attingere.

53 **SECUNDA CONCLUSIO.** Subordinatio graduum necessario inferit aliquam dissimilitudinem inter ipsos gradus subordinatos: illatio patet. primus gradus subordinatus potest esse sine secundo, & secundus non potest esse sine primo: ergo aliquid speciale habet primus quo constituebatur independentem a secundo, quod non habet secundus, vel aliquid speciale habet secundus, quo fit dependens a primo, quod primus non habet: ergo sunt dissimiles, & diuersae rationis. Si scire desideres, quid futurum sit illud speciale, quo primus gradus fit independentem a secundo, & secundus dependens a primo: scito esse eademmet entitatem cuiusuis gradus per semetipsam formaliter, & indiuisibiliter sumptam absque alio superaddito, hanc dependentiam, vel independentiam habentem.

54 **TERTIA CONCLUSIO.** Subordinatio, & dissimilitudo graduum non inferit necessarium illorum inaequalitatem: hanc conclusionem ita suadeo. Possunt duo indiuidua ad inuicem se excedere in diuersis praedicatis, ita ut si hoc superet illud in vno praedicato, superetur in alio, ut patet in visione corporea, & in specie impressa spirituali, quorum visio corporea vincit speciem impressam in praedicato vitalitatis & species impressa vincit expressam potentiae visus in praedicato spiritualitatis: ergo gradus secundus qualitatis vincens ratione subordinationis primum, potest vinci alio praedicato ab eodem primo, ita ut omnibus collatis vterque gradus euadat aequi perfectus; ergo licet subordinatio dicat in hoc gradu excellentiam aliquam non reperiendam in alio, non dicit inaequalitatem, quia non dicit negationem aliis excellentiae in alio gradu, quae excedi non posset huius perfectione, seu excellentiae, haec autem poterit esse in primo gradu maior resistentia in ordine ad sui conseruationem, maior impetus ad productionem aliis gradus sibi similis aliae similis proprietatis.

55 Adde mihi certum non esse, quod tota admittit schola videlicet ratione subordinationis adhuc praecise perfectior esse secundum gradum primo, & tertium secundo, & sic posteriores omnes alii prioribus, imò in oppositum aliquantulum ratione trahebat, quam sic expendo. Dependens per se loquendo non est perfectio, sed imperfectio, quod nullus negabit; quia independentia est maxima perfectio, & summa Dei perfectio, & infinitas consistit in adaequata independentia ab omni ente: ergo maior dependentia non potest esse formaliter maior perfectio, potius erit maior imperfectio; sed in posterioribus gradibus qualitatis subordinatae, nihil speciale agnoscimus praeter maiorem dependentiam a prioribus: ergo id, quod speciale in illis agnoscimus non est perfectio aliqua, quae vincant priores, sed imperfectio, quae vincantur.

56 Idem argumentum desumo ex independentia quam habent priores gradus a posterioribus. Independentia secundum se formaliter dicit perfectionem: ergo quo entitas fuerit magis independentem, erit perfectior, sed primus gradus est magis independentem, quam secundus, & secundus, quam tertius: ergo erimus gradus perfectior est secundo, & secundus tertio. Maiorem firmavi supra, Minorem statuo. Primus gradus a nullo dependet, secundus dependet a primo: ergo primus gradus maiorem independentiam habet quam secundus. Sic arguo in secundo respectu tertij, & in tertio respectu quarti, & in omnibus aliis.

57 Dices, dependentiam per se loquendo dicere imperfectiorem, in rebus autem creatis perfectionem arguere a pluribus

dependere; quia illa, quae sunt perfectiora, non possunt a quacunque entitate produci, sed plures sunt necessitate ut valeant ens alio perfectius producere, sic voluntas potest producere actum naturalem, sine speciali habitu, supernaturalem vero perfectiorem non potest sine habitu supernaturali, & actus supernaturalis perfectior naturalis a pluribus dependet principiis, quam actus naturalis. Similiter forma substantialis indiget praeviis dispositionibus, & ab illis dependet, forma vero accidentalis nulla alia dispositione indiget, & tamen substantialis forma longe perfectior est accidenti.

Rem mihi dubiam solutio facit non certam, quia in formis substantialibus supponentibus accidentia, sine quibus esse non possunt plura inuenimus praeter hanc dependentiam ab accidentibus ratione quorum cognoscimus esse perfectiores accidentibus, & similiter in actu supernaturali praedicatum reperimus seclusa maiori dependentia, quae superet actum naturalem, & etiam non reperitur actus supernaturalis dependet a principio per se, & essentialiter perfectiori, quia habitus supernaturalis longe perfectior est habitu naturali absque maiori dependentia, gradus vero octauus qualitatis non dependet ab aliquo principio, quod possimus ex aliquo capite cognoscere, esse perfectius principio, a quo dependet primus, sed tantum dependet a pluribus gradibus inter quos non possimus maiorem perfectionem ex aliquo capite cognoscere, neque aliquid agnoscimus speciale in octauo gradu, quo certo scimus excellere alios, quos supponit, constituitur enim in ratione octauum per dependentiam, quae formaliter non dicit perfectionem, sed imperfectionem.

58 **QUARTA CONCLUSIO.** Potest dari qualitas composita ex gradibus aequalibus subordinatis. Hec conclusio duas continet partes videlicet posse intentionem componi gradibus subordinatis, & hos posse esse aequales. Prior probatur ex solutione argumentorum, quibus subordinationis graduum impugnabatur. Posterior constat ex praecedenti conclusione, quae probauit subordinationem graduum componi cum aequalitate ipsorum.

59 **QUINTA CONCLUSIO.** Potest dari qualitas constans gradibus subordinatis, & inaequalibus. Hec conclusio facilius est probata, quam praecedens: melius enim inaequalitas, quam aequalitas cum subordinatione componitur, neque aliquid contra illam pro aliis sententis fuit adductum, quia etiam concedamus secundae sententiae propter argumentum desumptum ex correspondentia inter meritum, & praemium gradus gratiae fore aequales: superfluum alia plurimae qualitates in quibus subordinationis, & inaequalitas reperiuntur.

60 **SEXTA CONCLUSIO.** Potest dari qualitas composita ex gradibus aequalibus, similibus, vel dissimilibus, non subordinatis. Hec conclusio probatur ex praecedenti: melius enim componitur non subordinatio cum aequalitate, quam cum inaequalitate, & recte similitudo graduum componitur cum non subordinatione.

61 **SEPTIMA CONCLUSIO.** In qualitatibus, quae de facto dantur nulla reperitur graduum subordinationis. Moueor ad hanc conclusionem, quia nullum inuenio posituum fundamentum, quod probet hanc graduum subordinationem, ex quo illud desumo ad subordinationem negandam, nihil enim posituum, neque aliqua perfectio admittenda est in rerum natura, sine posituum aliquo fundamento. Eadem ratione diceret aliquis gradus omnes fore aequales, & similes, ne sine posituum fundamento nouas entitates, & perfectiones nouas admittamus; nihilominus in re vtriusque dubia, & incerta aliter, licet coniectari. Sit

62 **OCTAUA, & vltima conclusio:** Ex gradibus qualitatibus, qui de facto dantur, aliqui inter se erunt aequales, alij inaequales; alij similes, alij dissimiles, & intentio constabit ex gradibus aequalibus & inaequalibus, similibus, & dissimilibus inter se permixtis, & forsitan alia paucis gradibus composita, illos omnes similes, vel dissimiles; aequales vel inaequales habebit. Non me cogit euidentis aliqua ratio ad hanc conclusionem defendendam, nonnullam tamen non contemnendam dabo: Impulsus in multorum opinione, species soni, & species impressae sensuum externorum, & internorum, ut plurimum verissime affirmant, corrumperuntur, ex eo praecise, quod non exigant maiorem durationem, sed aliqui gradus corrumperuntur prius aliis: ergo aliqui exigunt durationem maiorem, quam alij. Ergo aliquid speciale est in aliquibus, quod non est in omnibus: ergo non sunt eiusdem perfectionis omnes, illi enim qui maiorem durationem

durationem exigunt, maiorem perfectionem habent, sed hoc non conuenit cuiusque respectu cuiuscunque, plures enim gradus, simul corrumpuntur, & æquè durantergo ex hoc non omnes sunt inæqualis perfectionis: ergo cum possint esse quidam gradus æquales, alij inæquales in eadem qualitate, dicendum est aliquos esse æquales, et alios inæquales cognoscimus, & consequenter alios similes, & alios dissimiles, licet enim æqualitas perfectionis similitudinem non inferat; saltem inæqualitas perfectionis dissimilitudinem arguit.

64 Huic probabili rationi coniecturam aliquam quæ ratione supradicta seclusa, rem verosimilem faciat adiungo. Itaque seclusa subordinatione possibiles esse gradus æquales, & inæquales, similes & dissimiles. Deinde nullum est fundamentum ad asserendum omnes esse æquales, aut omnes inæquales, similes vel dissimiles: ergo coniectari licet naturam suas ostentasse diuitias, & varietatem graduum ostendisse producendo gradus similes, & dissimiles, æquales & inæquales inter se permixtos. Coniecturam fulcio: in mera possibilitate sūt gradus similes & dissimiles, æquales & inæquales, quare ergo dicendum est naturam extraxisse omnes æquales, retinuisse inæquales omnes, vel in lucem dedisse omnes inæquales, & æquales intra puræ possibilitatis chaos occlusisse: idem dico de similibus, & dissimilibus, sicut enim si quis ex ingenti vna, quæ contineretur infiniti ferè globuli æquales, & inæquales, similes, & dissimiles plurimos extraheret, impossibile moraliter esset nullā interueniente ratione omnes æquales vel inæquales, similes vel dissimiles, & non permixtos extrahere, sic moraliter est impossibile naturam ex possibilitatis vna, quæ omnis generis gradus continentur non permixtos illos in lucem dedisse.

65 Occurrit statim perua obiectio: quia nullum est posituum fundamentum ad subordinationem adstruendam, illam negamus: ergo quia nullum est fundamentum ad inæqualitatem, & dissimilitudinem graduum ponendam illam inficiari debemus. Antequam obiectionem dissoluam, inquirō cur ex illo antecedenti non intulisti: ergo quia nullum est fundamentum ad æqualitatem, & similitudinem omnium graduum concedendam illam negare debemus, nullam enim maiorem connexionem inuenies in vno consequenti, quam in alio cum suo antecedenti.

66 Respondeo longè diuersam esse rationem, quia subordinatione dicit perfectionem aliquam existentem in rerum natura, & excellentiam quandam absolutam, & posituam intrinsecam gradibus, quam non dicunt gradus non subordinationis inæqualitas verò nullam excellentiam dicit supra æqualitatem, sed indifferens est, ad maiorem, vel minorem perfectionem. Si enim tu asseris gradus omnes esse æquales, constitues illos omnes perfectos, vt tria, vel vt quatuor. Demus illos assignari perfectos, vt tria, ego illos assigno inæquales, quosdam perfectos vt tria, alios vt duos, ego non maiorem aliquam perfectionem constituo in rerum natura, sed minorem in gradibus inæqualibus, quam tu in æqualibus, & postquam ego assignaui, quosdam perfectos vt tria, alios vt duos, tu poteris dicere omnes esse perfectos vt duo, & non maiorem perfectionem assignabis tuis gradibus æqualibus, quam ego inæqualibus, ex quo infero per se loquendo æqualitatem, vel inæqualitatem, non dicere maiorem, vel minorem perfectionem, ac proinde ex illo principio, maior perfectio non est admittenda in rerum natura sine posituo fundamento, non licet inferre gradus fore æquales, aut inæquales.

67 Dices, constituentur omnes gradus perfecti vt vnum, & ita constituentur æquales tali modo vt non possint sine noua perfectione inæquales inueniri, quia gradus excedens alium saltem debet esse perfectus vt duo. Respondeo gradus non posse assignari ita imperfectos vt non possint dari alij imperfectiores, quia nullus est omnium imperfectissimus quocumque enim posito potest Deus alium imperfectiorem producere, sicut de speciebus dicebam Contro. 14. Physicor. p. 3. & ita non possunt gradus perfecti vt vnum constitui. Ex hoc capite licet nobis cum latitudine philosophari in graduum perfectione, cum enim non possumus omnium minimam ponere, vel constituere aliquam, qua non possint alie esse minores, intra hanc latitudinem possumus maiorem, & minorem gradibus concedere. Respectu tamen subordinationis non datur hæc philosophandi latitudo, absolute enim possumus illam omnino negare, & aliam loco illius non admittere. Id quod de æqualita-

te, & inæqualitate dixi, similitudini, & dissimilitudini eodem modo quadrat.

§. VII.

Circa graduum subordinationem nonnulla expenduntur.

68 Gradus subordinatos esse inæqualiter perfectos tota tenet schola, quæ maiorem perfectionem tribuit gradibus vltimis alios supponentibus, sine quibus subiltere non posset, sed admissa subordinatione, & inæqualitate graduum mihi certum non est ratione subordinationis adhuc præcisè perfectiorem esse gradum secundum gradum primo, & tertium secundo, & sic posterius, &c. Vide quæ dixi à n. 55. vsque ad 58.

69 Aliud superest definiendum supposita subordinatione graduum, scilicet quosnam gradus virtute quilibet illorum contineat. Gradus superiores, virtute continere inferiores, iure optimo omnes affirmant, eum enim communis teneat sententia gradum octauum perfectiorem esse primo, ex nullo capite potest illi denegari influxus in omnes sibi inferiores. Secundo certum est primum gradum non posse, sine secundo primum alium producere, & melius intelligitur secundum se habere, vt comprincipium cum prima existente in eodem subiecto ad producendum alium primum in extraneo subiecto, quam vt puram conditionem.

Difficilius definitur an gradus inferiores simul cum superioribus concurrant ad producendum aliū superiorem sibi: exempli gratia, an in calido vt octo secundus gradus caloris cōcurrat ad producendum in alio subiecto tertium gradum? Negant plures ex recentioribus, & ex hoc capite rationem reddunt, cur gradus superiores difficilius producantur, quia quo gradus est superior pauciores ad illius productionem cōcurrunt, & plures, quo inferior, v.g. calidum vt octo concurrat secundum omnes gradus, quos continet ad primum gradum caloris producendum in aliquo subiecto, ad producendum verò secundum gradum, tantum concurrat secundum septem à secundo videlicet vsque ad octauum, quia primus ad productionem secundi non concurrat, & sic ad tertium producendum concurrat secundum sex gradus; quia primus, & secundus in tertio non influunt, ex quo capite optima redditur ratio, cur agens valens producere primum gradum, non valeat sextum, vel septimum producere.

70 Ceterum iuxta hanc opinionem hæc doctrina necessaria non est ad reddendam rationem cur agens potens producere primum gradum, non possit quartum producere, optima enim redditur ex natura effectus petita absque vilo discrimine ex parte principij, cum enim gradus quartus perfectior sit gradu primo, mirum non est non posse produci ab agente producente primum. Neque rationem inuenio cur gradus inferior simul cum superioribus, secundus videlicet cum quarto, non possit producere tertium: imò oppositum suadet ratio specifica communis omnibus, cum maior imperfectio individualis reperta in secundo respectu tertij rectè suppleatur cōsortio quarti, non enim quodlibet inadæquatum principium debet esse æquè perfectum cum effectu. Sic fieri conicio: oppositum tamen asserentem non impugnandum suscipiam, nulla enim à priori, neque à posteriori pro affirmatiua vel negatiua sententia in hac quæstione alicui supererit ratio.

71 Dixi quid in hac re dici posset, iuxta communia principia, quibus gradui vltimo maior semper datur perfectio: si tamen quis diceret gradum octauum, non esse perfectiorem primo, vel secundo, rectè defenderet primum virtute continere secundum, & alios. Neque refert primum, sine cōsortio secundi, & tertij non posse producere alium secundum; hoc enim non proueniret ex perfectione secundi non contenta in primo, sed ex eo quod primus quatenus est ex se tantum posset producere vnicum gradum, & cum secundus non posset produci quin prius produceretur primus, semper hic prius produceretur à primo, & iam productus non posset ab eodem primo secundus produci, non propter maiorem perfectionem, sed quia vnicus gradus non potest duplicem adhuc illo imperfectiorē producere.

Vltimò monitum esse volo, Authores asserentes non dari quantitatem distinctam ab aliis entitatibus materialibus, sed substantiam, & reliqua accidentia esse quantitates materiales, ita vt calor per se ipsum petat extensionem, & habere partes extra partes, teneri affirmare gradus extensionis, & intensiōis distingui. Ratio est facilis, gradus extensionis

extensionis petit esse extra alium gradum extensionis, & non extra gradum intensiois: ergo aliquid est speciale in vno gradu, quod non est in alio, si enim uterque esset eiusdem rationis, cum utroque esset composibilis, vel incomposibilis in ordine ad spatium. Tenentur secundo hi Auctores asserere gradus intensiois necessarii supponere gradum extensionis in omni qualitate; quia si possent dari gradus intensiois, sine gradibus extensionis, cum illi inter se sint penetrabiles, possent omnes penetrari, & daretur qualitas, quæ non exigeret partes extra partes, neque per se ipsam peteret extensionem contra id, quod hæc sententia ad quantitatem superadditam auferendam statuit. Posita subordinatione inter gradus extensionis, & gradus intensiois illi superadditis, liberum est his auctoribus, gradibus intensiois inter se subordinationem concedere, vel denegare.

- 74 Aliter possunt hi Auctores iuxta suam sententiam naturam qualitatis componere absque vlla subordinatione, differentia, vel dissimilitudine; graduum extensionis, & intensiois existentium in eadē parte subiecti, si dicant gradus omnes existentes in eadem parte subiecti, esse eiusdem omnino rationis inter se, omnes tamen inter se similes habere dissimilitudinem cum gradibus existentibus in alia parte subiecti, cum quibus neque omnes simul, neque illorum aliquis penetrari possunt, neque intensioem componere, sed si aliqua, necessarii vniōe extensiuæ esse annexendos. Hac ratione quilibet gradus existens in hac parte subiecti differret à gradu existente in alia, ita ut nunquam ex aliquo gradu existēte in hac parte & ex alio existente in alia, vnica posset fieri intensio, & omnes gradus existentes in eadem parte erunt omnino similes, & poterunt inter se vniri modo intensiuo; non verò extensiuo, & quilibet gradus erit addictus ad intensioem, & non extensionem cum hoc gradu componendam, & ad extensionem, & non intensioem constituendam cum alio. Constat ex his sententiam asserentem non dari quantitatem superadditam, sed quamlibet entitatem corpoream esse quantitatem materialem, teneri gradus aliquos diuersæ rationis in qualitate assignare, non tamen omnes, potest enim asserere gradus omnes existentes in eadem parte subiecti esse eiusdem rationis inter se, & diuersæ à gradibus existentibus in alia parte, & hac ratione absque illa subordinatione graduum extensionem, & intensioem qualitatis hæc sententia defendere poterit. Alio etiam modo poterit dicere omnes gradus extensionis inter se esse eiusdem omnino rationis, differentes verò à quocumque intensiois gradu, & hac ratione constituenda est subordinatio inter gradus extensionis, & intensiois, ita ut gradus intensiois necessarii supponant gradum extensionis receptum in parte subiecti, & postea integrum his Auctoribus erit propugnare vel impugnare subordinationem inter ipsos gradus intensiois.

PUNCTUM III.

De terminis intensiois, & remissionis qualitatis.

- 1 Vponunt omnes Philosophi qualitates habere terminum aliquem, quem naturaliter excedere non possunt, hunc gratis octonario numero, significant, eodem iure potentes eundem sexto vel duodecimo significare. Dubitant an supernaturaliter possint qualitates terminum naturaliter præfixum excedere, quam dubitationem solui 3. Physicorum, sect.

Terminum remissionis infra quem maior remissio, & minor intensio dari nequeat qualitibus, negabit sua in Metaph. disp. 46. sect. 4. Rub. 1. de generat. tit. 3. q. 6. quem plures recentiores sequuntur. Alij prædictos terminos fixos esse volunt.

§. I.

Aliorum rationes.

- 2 Potissima ratio asserentium remissionem qualitatis præfixos habere terminos, hæc est. Qualitas requirit certam, & determinatam intensioem, ad operandum: ergo ad existendum. Antecedens omnes admittunt, consequentiam probant: esse est propter operari: ergo in statu in quo non potest operari, non potest esse. Perdoctus

è nostris Magister cui hæc arrisit ratio, cum prauideret posse ei obici, qualitatem existentem in vltima parte sphaeræ posse existere, & non operari: sic obiectionem ad suam sententiam probandam præoccupauit. Illa vltima pars lucis existens in extremo sphaeræ habet virtutem illuminandi, aliàs non posset existere: ergo ex eo non producit aliam qualitatem in parte contigua, ne producat qualitatem adeò remissam, ut non possit operari; quia cum non produceret quiddam in se habet, & ipsa tantum habet minimum requisitum ad operandum, si aliquid produceret, necessarii esset infra minimum requisitum ad operationem: ergo qualitas petit non produci infra minimum requisitum ad operationem: ergo petit produci sub tanta intensioe: ergo habet intensioem determinatam.

Mirum est huius recentioris acumen, nos impetit eisdem telis quibus sua eueritur sententia, sic telum ab illo iactum in ipsum contorqueo. Qualitas existens in vltima parte sphaeræ non potest aliam producere, ergo datur qualitas ita remissa, ut non possit operari. Respondet illam qualitatem ex se posse aliam producere, repugnare tamen productionem ratione effectus, quia repugnat qualitas remissior qualitate existēte in vltima parte sphaeræ. Et æquè intensa ab illa produci nequit. Contrà: siue repugnancia proueniat ex virtute causæ, siue ex impossibilitate effectus verum est dicere, qualitatem illam non posse operari: Ergo verum est dicere qualitatem existere in statu, in quo non potest operari. Secundo eandem solutionem impugno. Potest esse qualitas ex se potens operari, quæ id præstare nequeat propter repugnantiam effectus: ergo non est vade probetur qualitatem requirere certam intensioem, ut ex se sit operatiua: asserit enim ego quamlibet qualitatem ex se esse operatiuam in quacumque intensioe, non posse tamen ratione effectus infra tantam intensioem operari.

Tandem præcipuum fundamentum huius sententiæ firmum non est, licet enim esse sit propter operari, ex eo non inferitur, qualitatem per accidens esse non posse ita remissam, ut operari non possit, est contra propriam entitatem, & propensionem, materia enim est propter formam, & propter compositum, & tamen in sententia huius Auctoris, quam veram iudico, ex se naturaliter potest esse materia, sine forma, & sine composito. Et essentia sua propter suas passiones, aqua propter frigiditatem, ut odio producendam, quam non semper producit, sicuti neque alia essentia suas passiones, & proprietates.

Secundo demus illud axioma, esse est propter operari, firmum sibi tenere nihil posse existere, quod non possit operari, necessarii illud intelligendum est de potentia inadæquata, & incompleta, ut patet in potentia animæ, quæ existere possunt sine speciebus, sine quibus non sunt adæquate potentes effectum producere, quam potentia inadæquata habet qualitas, quantumuis remissa, quia si cum aliis gradibus coniungatur, ipsa simul cum aliis effectum producit.

Obiiciunt nonnulli: ideo forma viuens non potest existere sine sua deorganizatione, quia non potest operari sine illa: ergo entitas requirit ad existendum totam id, quod requirit ad operandum: ergo quæ non habet requisita ad operandum nequit existere. Respondent nonnulli disparem esse rationem, quia forma semel posita sine deorganizatione non potest postea aliam habere, ac proinde neque proximè, vel remotè potest operari. Qualitas verò minor minima requisita ad operandum potest intendi, ac proinde saltem remotè potest operari. Non acquiesco: quia sæpè forma conseruatur in statu, in quo non potest acquirere requisita ad aliquas operationes, ut patet in homine carenti oculorum deorganizatione, & tamen illius forma est propter operationes, quas neque proximè, neque remotè potest exercere: ergo potest existere, quin possit exercere adhuc remotè aliquas operationes, ad quas ordinatur: ergo ex hoc capite (idem de omnibus esset censendum) forma non indiuisibiliter respicit omnes operationes, & ad illas per modum vnius ordinatur. Melius respondetur formam non posse conseruari sine sua deorganizatione, quia quotiescumque deficit illius deorganizatio, dantur dispositiones determinantes materiam ad aliam formam priorem expellentem, vel dato perire posse ex defectu deorganizationis, dici potest talem esse naturam formæ, ut sine illa conseruari nequeat, quod à posteriori nobis constat, & à priori nulla alia ratio nobis innoceat.

Aliqui sectatores negatiuæ sententiæ hac ratione probant qualitatem

qualitem non requirere determinatam intensiōem. Si qualitas requireret certam, & determinatam intensiōem, produceretur in prima mensura sui esse cum tota illa intensiōe: ergo qualitas diuisibilis posset produci in instanti sub tanta intensiōe: ergo sub alia maiori ergo posset tota qualitas simul produci: ergo non produceretur successiue. Priores consequentiæ non terrent, sed alliciunt, probabo enim in instanti produci qualitatem diuisibilem. Posteriores consequentiæ pessimè inferuntur: quia, virtus agentium est finita, & illa quæ valet simul tres gradus producere, nequit ad quartum simul cum aliis suam extendere actionem, quia ad maiorem effectum maior requiritur virtus, & minor alia minorem effectum produciens maiorem attingere non valet.

§. II.

Propria sententia.

8 **D** Vplicem contemplor tam intensiōis, quam remissionis terminum, quemdam intrinsecum, alium extrinsecum (non loquor de friuolis illis terminis per maximum quod sic, vel minimum quod non:) intrinsecum voco terminum ortum à natura qualitatis illum exigentis; extrinsecum, quem qualitatis natura non sibi præfixit, sed tantum originem trahit à causis extrinsecis determinatis ad producendam qualitatem intra certam latitudinem, non valentibus infra illam suam deprimerè actionem, neque supra illam influxum eleuare.

9 **P** R I M A C O N C L U S I O : Omnis qualitas cuiuscunque naturæ illa sit, habet terminum extrinsecum intensiōis quem naturaliter excedere non potest. Ratio est manifestas quælibet causa creata habet certam, & determinatam virtutem ad tantam intensiōem, & non aliam maiorem producendam; ergo licet qualitas ex natura sua magis, & magis possit intendi ratione agentis determinabitur ad tantam intensiōem, & non aliam maiorem naturaliter attingendam; quia non potest naturaliter intensiōem attingere, quam nullum agens naturale producere valet.

10 **S** E C U N D A C O N C L U S I O : Qualitates quæ ex natura sua sunt dispositiones, habent terminum intrinsecum, quem petunt non excedere, & naturaliter nunquam excedunt. Ratio est facilis. Qualitas vt sit dispositio ad formam, debet esse in tanta intensiōe, & non in alia maiori: ergo qualitas, quæ petit esse dispositio ad formam, petit esse in tanta intensiōe, & non in alia maiori; ergo ex natura sua terminum intrinsecum habet intensiōis, quem naturaliter non excedit.

11 **D** i c e s rectè probari qualitatem exigere tantam intensiōem non tamen conuinci, non posse naturaliter contra propriam exigentiam, illam excedere, sicut enim frigiditas aquæ exigitur vt octo, & potest remitti infra intensiōem vt octo, ita forsan poterit intendi supra intensiōem, quam petit, nec valet respondere intensiōem vt octo esse maximam, quæ dari potest, de hoc enim est questio. Respondeo, posita exigentia formæ ad tantam intensiōem, & non aliam, rectè probari non posse dari naturaliter supra illam intensiōem, quia ignis validissimus inter omnia agentia ad calorem producendum tantum potest producere calorem quem forma exigit: ergo si forma exigit calorem determinatum, tantum poterit calorem determinatum producere: ergo nulla causa creata poterit maiorem alium producere, cum omnes excedat ignis virtute actiua caloris.

12 **T** E R T I A C O N C L U S I O : Nulla qualitas habet terminum intrinsecum intensiōis, quem non possit supernaturaliter excedere, sed quælibet ex se potest magis, & magis augeri naturaliter intra finitam intensiōem, & infinitam supernaturaliter attingere. Prior pars conclusionis probatur ex eo quod nullum appareat caput ratione cuius non possit qualitas magis, & magis intendi dum non pertingat infinitam intensiōem. Posteriolem probabo Controu. 14 Physic. punct. 5, vbi proba posse dari infinitam intensiōem, & ibidem, n. 9. Respondeo eidem obiectioni, quæ specialiter fit contra infinitam intensiōem qualitatis, quorum gradus sunt subordinati.

13 **Q** U A R T A C O N C L U S I O : Qualitates quæ dispositiones non sunt, neque formæ, nullum terminum habent, quem adhuc naturaliter petant non excedere. Moueor ad hanc conclusionem, quia nullum est fundamentum ad talem terminum constituendum, cur enim lux quantumuis intensa

petet non vltra augeri, si gradus alij intensiōis possibile sint, cum quilibet gradus sit noua perfectio illius, & nullum sit caput ex quo talis intensiō illi disconueniens esse possit.

Q U I N T A C O N C L U S I O : Nulla qualitas habet terminum remissionis ab intrinseco permanetem, sed ex natura sua potest esse, in qualibet minori, & minori, ita vt in quacunque, quantumuis exigua possit conseruari, etiam si illa non possit operari: Probatur hæc conclusio ex destructione fundamenti oppositæ sententiæ: si propter aliquam rationem, qualitas haberet terminum intrinsecum remissionis, maxime, quia esse est propter operari, & ita non posset esse cum illa mensura intensiōis, sub qua non posset operari, sed hæc ratio est nulla, vt probaui; ergo nullum habet fixum remissionis terminum. Secundo quilibet gradus per suammet intensiōem exigit sui conseruationem, & nulla potest excogitari dependentia in gradibus, quantumuis remissis ab aliis, quibus maior fiat intensiō: ergo independentem ab aliis suam exigent conseruationem, quantumuis sint remissi: ergo naturaliter erit illis debita conseruatio; ergo naturaliter valebunt absque aliis subsistere.

S E X T A C O N C L U S I O : Qualitas habens contrarium non habet terminum remissionis adhuc extrinsecum, sed ex omni parte potest conseruari in minori, & in minori, si continuum constet ex infinitis partibus, & indiuisibili intensiōis, si ex puris indiuisibilibus constituatur. Probatur hæc conclusio: quo magis intenditur calor magis remittitur frigiditas. Sed potest intendi calor magis, ac magis successiue in quacunque intensiōe, quouique compleatur calor vt octo: ergo potest remitti frigiditas magis ac magis in quacunque intensiōe, quouique tota peritus expellatur, eadem enim est mensura intensiōis caloris, & expulsiōis frigiditatis.

S E P T I M A C O N C L U S I O : Qualitas carens contrario: verbi gratia, lux, in opinione, quæ continuum ex infinitis partibus componit habet terminum extrinsecum remissionis. Probo hanc conclusionem. Qualitas vt operetur requirit tantam intensiōem infra quam operari nequit: verbi gratia, qualitatem vt tria: hæc qualitas vt tria est agens necessarium quod semper producat totum quod potest: demus ergo producere lucem vt duo, hæc lux vt duo non poterit lucem aliam producere; quia est minor minima requisita ad operandum, neque ex aliquo capite poterit remitti, quia caret contrario: ergo semper erit intensa vt duo: ergo habet terminum saltem extrinsecum remissionis. Neque poteris dicere posse decrescere propter maiorem distantiam agentis, quia illam constituo in vltima parte spheræ, neque per diminutionem causæ conseruantis: quia cum hæc sit qualitas constituta in minima intensiōe ad operandum requisita non potest remitti, & manere cum virtute actiua requisita ad operandum.

O C T A V A C O N C L U S I O : In opinione constituite continuum ex puris indiuisibilibus qualitas non habet terminum diuisibilem remissionis, sed potest ad indiuisibile remitti. Quia ex nullo capite repugnat causa constituta, in minima intensiōe ad operandum requisita produciens ipsam diuisibile qualitatis absque vlla intensiōe.

CONTROVERSIA V.

De qualitate in ordine ad suos effectus.

E X P L I C A T I O naturæ Qualitatis in ordine ad propria intrinseca illius, eandem in ordine suos effectus explicaturus aggredior: necessaria est hæc disputatio ad cognoscendum modum, quo qualitas à qualitate procedat, & valde utilis ad naturam qualitatis melius dignoscendam, illa enim quæ à priori percipere non possumus, per effectus à posteriori nobis innotescunt.

PUNCTVM PRIMVM.

An simile possit agere in simile.

D Vm inquirerem, an gradus qualitatis subordinatio nem inter se haberet iactatæ difficultas, cur graduum subordinatio